

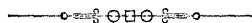
ДНЕВНИКЪ

(отенографически)

на

II-то обикновено Народно Събрание.

(Втора сесия)

LXXI ЗАСЪДАНИЕ, СРЪДА 5 НОЕМВРИЙ 1880 ГОД.

(Подъ председателството на Г-на Сукнарова. — Начало въ 1 часъ послѣ пладнѣ.

Предсѣд.: (Звъни) Списка ще се чете.

Секр. Золотозъ: (Чете списъка): Завчера отсѣтствовахъ: Христо Стояновъ, Велко Костовъ, Стоянъ Брънчовъ, Никола Даскаловъ, Иванъ Доспевскій, Расолковъ, Кара-Петровъ, Горбановъ, Цеко Вълчевъ, Караканевъ, Нино Петровъ, Симидовъ, Тодоръ Балабановъ, Даскалъ Тодоръ, Атанасъ Храповъ, Д-ръ Браделъ, Кирковъ, Бурмовъ, Никола Михайловскій, Драганъ Цанковъ, Начевичъ, Тодоръ Станчевъ, Кжичо Жековъ, Ахмедъ Ефенди, Василь Поповичъ, Ахмедъ Идризъ Оглу, Михаилъ Колони, Симеонъ Мигрополитъ Преславскій, Болерскій, Тодоръ Икономовъ, Иванчо Стояновъ, Никола Стойчевъ, Никола Десевъ, Коста Георгиевъ, Д. Мантовъ.

Предсѣд.: Отъ 172 представители 42 отсѣтствувать съ кассиранигѣ, 130 присѣтствувать, по много отъ половината, засѣданието се отваря. Ще се чете дневникъ 69.

Секр. Даневъ (Чете дневникъ 69).

Предсѣд.: Има ли пѣкой да забѣлѣжи върху четения дневникъ? (Нѣма). Приетъ. На дневни редъ е законопроекта за организацията за санитарното управление въ България.

Доклад.: **Аневъ:** Като членъ отъ санитарната комиссия, която Нар. Събрание избра за изучаванне законопроекта за санитарната организация въ България, имамъ честь да представя доклада на тая комиссия. Комиссията намѣри, че представения законопроектъ отговаря съвършено на конвенцията отъ 1858 година и на добавката ѳ. Станахъ само малки измѣненія отъ страна на комиссията, които ще имамъ честь да ги представя на Нар. Събрание. — Комиссията намѣри, че заглавието не отговаря на съдържаннето на законопроекта и предлага вмѣсто: „законопроектъ за организацията на санитарното управление въ Княжество България“ да се каже: „Законъ за погранично-санитарното управление въ Княжество България“.

Предсѣдатель: Желас ли Народното Събрание, да се прочете пецѣло или членъ по членъ. (Гласове: членъ по членъ). Тогава върху заглавието ще се разисква.

М-ръ Цанковъ: Азъ приемамъ забѣлѣжката на комиссията, защото наистина е по право това.

Предсѣдатель: Према ли Народ. Събрание, заглавието да бѣде споредъ миѣнието на комиссията,

т. е. „законъ за пограничното карантинно санитарно управление въ Княжеството България“? (Приема). Който не приема, да си дигне ръката. (Никой).

Докладчикъ: (Чете членъ 1:)

„Българското княжество въ качеството си на автономна държава, приема да се придържа до общитѣ начала, изложени въ конвенцията отъ 3-й Февруария 1853, (противъ чумата, жълтата треска и холерата) заключена между Турция отъ една страна, и разни други държави отъ друга страна. Българското Княжество се обвързва да положи въ дѣйствие всичкитѣ административни мѣрки, които сж постановени отъ поменжтата конвенция и опредѣлени въ допълнителниятъ международенъ правилникъ.

При подробното полагане въ дѣйствие на विशेषначенитѣ мѣрки ще се взематъ подъ внимание мѣстнитѣ нужди на страната и автономическитѣ и правдини.“

Комиссията има нѣкои забѣлѣжки да направи. Като преглѣда французския оригиналенъ текстъ, тя намѣри намѣсто „обвързва“ да се каже „приема“ или „съгласява“. На второто отдѣление нѣма никоя забѣлѣжка.

М-ръ Цанковъ: Азъ приемамъ това да се каже намѣсто „обвързва“ „приема“.

Славейковъ: Азъ мисля, че когато ще дойде до редакцията, то може тя да се разгѣда и промѣни инакъ; защото тука се чете за смисла, а не за прости думи. Мисля, че ако не се знае французския текстъ, то не можемъ да положимъ „приема“; защото „обвързва“ е повече прието въ този смисълъ като задѣлжавамъ се; и само да се каже „приема“, то мисля, че е слабо за една международна конвенция.

Р. Поповъ: Виждамъ въ законопроекта даже въ първия членъ, че се показва за нѣкоя конвенция отъ 3-й Февруарий 1853 год. и се показва нѣколко статии на сжщата конвенция. Ние какъ ще можемъ да се основемъ на тѣзи статии на конвенцията, когато не сме ги видѣли и нѣмаме напечатани, за да можемъ да ги изучимъ и да ги познаемъ? За това моля, по напредъ да се подадѣтъ за да ги знаемъ.

Докладчикъ: Конвенцията я има напечатана и настоящия законопроектъ съдържа слова отъ конвенцията и отъ добавката ѝ; а онѣзи статии, които се отнасятъ до нашето карантинно управление, азъ мога да ги цитирамъ на Народното Собрание.

Д-ръ Беронъ: Ние взехме печатанъ текстъ и го сравнихме и онова, което е нужно, ще се каже въ доклада; но цѣлата конвенция да се чете, това не е възможно.

Д-ръ Молловъ: Азъ имамъ честта да излупамъ онова, върху което обърна внимание г. Славейковъ;

но азъ ще прибавя, че всичкии този членъ е малко тъменъ и редакцията излиза така, щото не се разбира добръ. Азъ мисли като се испустнатъ думитѣ, които нѣматъ значение, ще може много по кжсо и по просто да се изрази смисълъта му; именно да се измѣни така: „Българското Княжество (— „въ качество на автономна държава“, нѣма пужда —) приема международната конвенция“. Тука се разбира, коя конвенция е т. е. отъ 53-та година. И по натакъ: „заключена между Турция“, и това пакъ си нѣма мѣстото, защото това е допълнение. Послѣ: „Българското Княжество се обвързва да положи съ време въ дѣйствие всичкитѣ административни мѣрки, които сж постановени и опредѣлени въ допълнителниятъ международенъ правилникъ“. Така първия членъ ще гласи: „Българското Княжество приема да се придържа до общитѣ начала изложени въ международната конвенция отъ 3-й Февруария 1853 год. (противъ чумата, жълтата треска и холерата). То се обвързва, въ сжщото време да положи въ дѣйствие всичкитѣ административни мѣрки, които сж постановени отъ поменжтата конвенция и опредѣлени въ допълнителниятъ международенъ правилникъ“. Това мисля ще бѣде по ясно.

М-ръ Цанковъ: Конвенцията само да се помене, че е отъ 3-й Февруарий, не стига, но трѣба да се каже, че е заключена между Турция и другитѣ Европейски Държави, защото може да се случи, че е имало нѣкоя друга конвенция отъ сжщата дата. Това трѣба да се каже, защото санитарниятъ въпросъ е единъ международенъ въпросъ. Съ тѣзи конвенции задѣлжаватъ се тоже чуждитѣ кораби да плащатъ по нѣщо, когато дойдатъ въ наше пристанище и тѣ се съгласиха тогава, когато стана тѣзи конвенция. А инакъ нѣма да ги задѣлжимъ. За това трѣба да се помене точно тѣзи конвенция.

Р. Поповъ: Въ отговоръ на г. Докладчика, има да прибавя само, както каза и г. д-ръ Беронъ, че трѣбало да се напечата всичко. Но поне можеха да се напечататъ онѣзи статии, които се привождатъ въ този законопроектъ, за да се основемъ на тѣхъ и да ги знаемъ. А колкото за конвенцията отъ 3-й Февруарий, за която г. Министръ на Външнитѣ Работи каза, че се опредѣлява тоже заплата, то непременно трѣба тука да се спомене, защото другояче не можемъ да имъ наложимъ да плащатъ. Ние знаемъ, че отъ 53-та година пасамъ сж се отваряли нѣколко карантини безъ да има такива болѣсти по дунавската линия. Тамъ не можеше да се разбере, какви сж платитѣ и по кой начинъ ставатъ тѣ. Нѣкой се оплаквалъ, че му взели 5 лири, другъ — 10 лири. Като имъ вземахъ паритѣ и ги пущаха, а за какво сж плащали и тѣ не сж знаели. За туй именно трѣбаше да знаемъ тѣзи статии, ко-

што се привождатъ въ прѣкта и съобразно съ тѣхъ да рѣшимъ въпроса.

М-ръ Цанковъ: Тѣзи статии сж написани въ рапорта и докладчикътъ ще ви ги чете. Нар. Събрание помни, че е позволило на комисията да не напечатва рапорта, а само да го чете. Колкото за това, гдѣто г. Райчо Поповъ забѣлѣжи за данѣка отъ 5 и не знамъ колко лири, че вземаме, това е другъ въпросъ; това е отъ карантинната и държавата, която държи карантинитѣ, тя взема този данѣкъ. А тука е работата, когато дойде единъ корабъ въ нашето пристанище и като раствари стоката, то трѣба да плати, за да влѣзе въ него и когато излѣзе съ стока, пакъ трѣба да плати; и този данѣкъ, ако нѣма конвенция съ нѣкоя друга държава, ние не можемъ да го вземемъ. А колкото за карантинитѣ, това е данѣкъ вътрѣшенъ за онѣзи държави, които ги държатъ. Именно въ конвенцията трѣба да се помене; защото задължава чуждитѣ държави, като дойдѣтъ въ България да платятъ.

Д-ръ Молловъ: Искамъ да кажа, че въ такъвъ членъ става много сложно онова, съ което се опредѣлява конвенцията. Тука се разумѣва само по себе си, именно конвенцията е отъ 53 год. и която се касае: за чумата, жълтата треска и холерата. То се знае, че тѣзи конвенция е направена между Турция и другитѣ Европски Държави. За това е излишно да се казва това; но, ако намира г. Министръ, че е необходимо да се помене, то азъ нищо нѣмамъ противъ това.

Славейковъ: Напитѣ бѣлѣжки се срѣщатъ съ г. Д-ра Моллова, но думата ми е, че Нар. Събрание нѣма да се занимава съ редакцията, но съ същността на законопроекта. За това ако бѣхме се баткали за всѣка една дума, тогава ще станемъ всички филолози и много време ще изгубимъ. Комисията може за редакцията да се заеме, щото излишни и тъмни думи да ги приведе въ ясность.

Тѣзи малка работа може да се възложи на комисията, а ние да разискваме за същността на законопроекта.

Докладчикъ: Въ допълнение на думитѣ на г. Министра и въ отговоръ на г. Райчо Поповъ ще кажа, че настоящия законопроектъ въ общи думи се държи на конвенцията и добавката ѝ. Всичкитѣ членове, които се отнасятъ до нашето карантинно-санитарно управление, сж преведени отъ французски на български и г. Райчо да има търпѣние, азъ ще ги четъ, когато имъ дойде времето.

Р. Поповъ: Колкото за думитѣ на г. докладчика, че ги има, азъ чухъ това; но гдѣ ги? Но като ги има, тѣй на бързо да вземемъ и да рѣшимъ закона, това не можемъ да направимъ. Азъ трѣба да го изучъ и гдѣто не разбирамъ, трѣба да попи-

тамъ человекъ, който по добръ разбира отъ мене. Колкото за думитѣ на г. Министра, за заплатитѣ, азъ съмъ най-сѣтигъ задоволенъ отъ това, което г. Министръ ми разясни, защото въ турското владичество било по произволъ или по кой да е начинъ сж вземали туй. Азъ можъ и други примѣри да приведа, но може да кажете, че се отдалечавамъ отъ предметъ. За това го изоставямъ. Напитѣ хора, които испълняватъ закона и членоветѣ на закона, малко сж онѣзи, които си ги изясняватъ добръ както трѣба и както гласятъ тѣзи членове. За това не трѣба толкова въ кратицъ да ги пишемъ, но да продължимъ членоветѣ, именно да се разбира по добръ. За туй искамъ тия двѣ плати да се разяснятъ и съмъ задоволенъ, че се вписа въ протоколитѣ.

М-ръ Цанковъ: Прикаската е все върху платитѣ за карантинната. Тукъ не е работата за карантинната. Карантина е съвсемъ друго нѣщо и ние още нѣмаме карантинна въ България. Това е другъ въпросъ и съ него се занимава медицинския съвѣтъ. Но има другъ въпросъ и той е международния, именно за корабнитѣ, които дохождатъ и излизатъ изъ България, били наши, били чужди и то е за тѣхъ. А карантинна какъ трѣба да се основе, то е другъ въпросъ, и то е работа на медицинския съвѣтъ. Вие искате тѣй, щото всѣкий членъ на Нар. Събрание да разумѣва всичко, то не е възможно. Азъ съмъ Министръ и нѣкои работи не можъ да разберъ, но ги оставямъ на хора, които можѣтъ да ги разберѣтъ. Не може всѣкий представителъ да разбира всичко отъ закона или всѣкий законъ. Единъ ако не разбира нѣщо добръ, повежда се подиръ приятелтъ си, който го разбира.

Самсаровъ: Г-лъ Славейковъ споменъ, че тука не трѣба да се обръща внимание върху редакцията на члена, но на веществото на члена. Азъ мисля, че и редакцията има своето значение и то доста голѣмо; и трѣба да бѣде добръ опредѣлена, точна и ясна за да се разбира смисълътъ ѝ както трѣба. Азъ мисля, че е съгласно Събранието да се отхвърли думата „автономна държава“, и думитѣ „както е заключено между Турция отъ една страна; и другитѣ държави отъ друга страна“, тѣй сжщо „обвързва“ ще каже, че прави трактатъ или контрактъ; за това, да се каже „рѣшава“ или „нареди“ на мѣсто — „обвързва“.

Тодоровъ: Азъ искамъ да отговоря на г. Р. Попова, който настоява за напечатването на конвенцията, че било пуждно за по добро пояснение на г-да депутатитѣ, защото тука въ Събранието сме взели за принципъ, щото всѣкий законопроектъ да се печата; но тѣзи законопроекти били извлечени отъ конвенцията, отъ трактата и отъ отоманския

кодиксът, то не е било правило да се печатат, тъй и ние не можем да ги печатаме. За това г-да депутатите, които изучават законопроектите, могат да изнамърят тия конвенции или трактати и да видят какъ стои работата, още повече че тжзи комиссия за санитарното управление е взела съгласието на Народното Събрание, че нѣма да печатат нищо. А който иска да научи конвенциите, да ги потърси, да ги прочете и да се освѣтли.

Славейковъ: Г-нъ Самсаровъ, мисля, че не ме е добръ разумѣлъ, като казва, че азъ отхвърлямъ поправката на редакцията. Дѣйствително азъ мисля, че трѣба да става редакция, но за излишно считамъ разискването за нея въ Народното Събрание. За пр. да кажа: тука комиссията предложи да се каже на мѣсто „обвързва“ „приема“. г. Самсаровъ пакъ „рѣшава“, другъ може да каже друго едно нѣщо и така напрасно ще се продължава. Ако има нѣщо въ редакцията, която затъмнява думите, трѣба пакъ комиссията да направи това. безъ да губимъ ние тука време, безъ да разискваме върху този въпросъ. Събранието не се събира да рѣшава редакционни въпроси, но да рѣшава по същество работите. (Гласове: исчерпано е).

Председателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори? (Не желае).

Докладчикъ: (Чете членъ 1-й).

„Чл. 1. Българското Княжество, въ качеството си на автономна държава, приема да се придържа до общите начала изложени въ конвенцията отъ 3-й февр., 1853. (противъ чумата, жълтата треска и холерата) заключена между Турция отъ една страна и разни други държави отъ друга страна. Българското Княжество приема въ същото време да положи въ дѣйствиe всичкиятъ административни мѣрки, които сж постановени отъ поменнатата конвенция и опредѣлени въ допълнителниятъ международенъ правилникъ.

При подобното полагане въ дѣйствиe на विशेषначените мѣрки ще се взематъ подъ внимание мѣстните нужди на страната и автономическите ѝ правдини.“

Председателъ: Най напредъ ще дамъ на гласоподаване членътъ, както е поправенъ отъ комиссията.

Стамболовъ: Преди да се даде на гласоподаване цѣлиятъ членъ, станаха препирни за нѣкои части. Може би комиссията да се е убѣдила, че думите „въ качество на автономна държава“ не сж нуждни и сѣтиъ „Българското Княжество“ да се замѣсти съ „то“ защото не сж нуждни толкова слова. Комиссията да се произнесе и тогава да се даде на гласоподаване цѣлиятъ членъ.

Председателъ: Азъ го давамъ на гласоподаване така, както го представи комиссията. Н. Съ-

брание ако го не приеме, тогава споредъ редакцията на г-на д-ра Моллова, може да се произнесе тъй или иначе

Славейковъ: Дѣйствително азъ не отхвърлямъ поправките на г-на д-ра Моллова, но пакъ повтарямъ да кажа, че за такива поправки да се спораме, то на доло има повече отъ 15 члена и не ще дойдемъ до край. Азъ вѣрвамъ, че комиссията не е обърнала толкова внимание върху редакцията, колкото на съществото на закона. Тогава ако приемемъ всинца да редактируваме, то може да говоря и азъ и други безъ край, но азъ мисля, че много глаголане не трѣба. Редакцията можемъ да я оставимъ на комиссията, а ние да обсъждаме същността на закона.

Стамболовъ: Последното предложение на г-на Славейкова е, да се остави на комиссията да поправи редакцията, но азъ ще отговоря, че всѣка запетая трѣба да се види какъ стои въ закона, защото често съ пзмѣненне на нея измѣнява се цѣлия смисълъ на члена даже и на цѣлата глава. Заради това трѣба да мине проекта презъ Н. Събрание както прилича, но да го оставимъ само на комиссията, то тя може да го измѣни така щото същиятъ смисълъ на члена става другъ. Що се касае за думите „обвързва“ и „приема“, то менъ ми се чини, че по хубаво е да остане „обвързва“, защото този законъ е като единъ контрактъ и контрактъ става съ обвързване. При всичко че г-нъ М. Цанковъ прие поправката на комиссията, пакъ трѣба да си остане думата „обвързва“, понеже е по добра. отъ колкото „приема“ или „рѣшава“.

А Цановъ: Комиссията е извършила всичко, което е могла, а сега принадлежи на Н. Събрание да извърши всичко, което трѣба. На редакцията сега и е времето да се промѣнява. Ако я оставимъ на комиссията да я промѣнява, тогава пакъ трѣба да се поднесе въ Нар. Събрание за удобрѣние. Азъ отъ моя страна имамъ да забѣлжа относително за язка, че има нѣкои иностранны думи, които могатъ да се замѣнятъ съ български и тъй да стане по хубаво и по вразумително, така н. пр. дума „администрация“ има мнозина, които не познаватъ тая дума какво значи, така и автономна.

Славейковъ: Отъ казаните ми думи сега мисля, че Събранието е забѣлжило, че азъ не отричамъ редакцията; но сега да вземемъ всѣка една дума за критикуване и да поставимъ вмѣсто нея друга, тогава ще губимъ много време. Но представете си колко работа ще губимъ, за да свършимъ по тоя начинъ цѣлъ единъ законопроектъ.

Единъ гласъ: Не е работата за време, но е работата за поправане.

Председателъ: Има двѣ предложения: първото

споредъ комиссията, която измѣнила въ членътъ думата „обвързва“ съ „приема“ и второто редакцията на г-на д-ра Моллова. Ще моли да я прочете.

Д-ръ Молловъ: (Чете:) „Българското Княжество приема да се придържа до общитѣ начала, изложени въ международната конвенция отъ 3-й Февр. 1853 год. (противъ чумата, жълтата трѣска и холерата.) То се обвързва въ същето време да положи въ дѣйствиѣ всичкитѣ административни мѣрки, които се постановени отъ помѣннатата конвенция и опредѣлени въ допълнителниятъ международенъ правилникъ. При подробното и т. н. си остава.

М-ръ Цанковъ: Ако разбрахъ г-на д-ра Моллова, той иска да пехвърли само думитѣ: „въ качество на автономна държава“ и туря думитѣ: „международна конвенция.“

Докладчикъ: Комиссията нѣма какво да каже противъ това. Най-сѣгнѣ другитѣ г-да членове могатъ да кажатъ нѣщо.

Председателъ: Тогава остава да се даде на гласоподаване членътъ, както го редактира г-нъ д-ръ Молловъ.

Д-ръ Молловъ: (Чете още веднѣжъ членъ 1-й).

Председателъ: Приема ли Н. Събрание членъ първий както го прочете г-нъ д-ръ Молловъ? (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете членъ вторий:)

Чл. 2. Съобразно съ статия 1-ва на поменнатата конвенция, Княжеството ще се грижи да предпазва границитѣ си, по сухо, отъ болни или компромитирани съседни земи и ще постави подъ карантина всичкитѣ произведения и вещи, които идатъ отъ подобни страни.

Председателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори?

Д-ръ Молловъ: Макаръ да каза г-нъ Славейковъ, че не трѣба да правимъ граматически поправки, азъ пакъ ще си позволя да направя една бѣлѣжка за думата „компромитирани“. Въ медицината думата „компромитирани“ не значи онова, както въ практиката. Да се каже просто „сѣмнителни въ санитарното отношение.“ Ако напримѣръ се покаже въ еди-коя държава, че хората или добитѣктѣ сѣ сѣмнителни за здравето, то трѣба да имъ се възбрани да дохождатъ. Заради това вмѣсто да се каже: „компромитирани“ да се каже: „сѣмнителни въ санитарно отношение съседни земи.“

Славейковъ: Приемамъ думата „сѣмнителни“ само тогава, когато се приложатъ и думитѣ „въ санитарно отношение“, защото думата „компромитирани“ се отнася не къмъ обикновенна болѣсть, но къмъ политическа болѣсть. За това моля, г-да, да не ме разбирате злѣ, че съмъ казалъ противъ редакцията. Азъ не съмъ казалъ противъ нея, но само противъ дългитѣ разисквания, които ставатъ.

М-ръ Цанковъ: Наистина г. д-ръ Молловъ думата, която иска да употребѣи, по приличя. „Компромитирани“, а не „заразени“; това не може да стои, защото споредъ правилата може да се каже, че въ еди-коя-земи трѣба да се тури карантинна, но тамъ зараза още нѣма, само че тая земя е вече компромитирана т. е. сѣмнителна, тъй щото ние не можемъ да приемемъ хора отъ тамъ, ако и да нѣма тамъ още болѣсть. За това може да се каже или „сѣмнителни“ или „компромитирани“ а не „заразени“.

Доклад. Аневъ: Наистина комиссията мислене да замѣни тѣзи дума съ нѣкоя друга, но като видѣ, че въ французския текстъ стои „Compromit“ остави същата дума и въ законопроекта.

М-ръ Цанковъ: Мислѣ ми се струва г-да, че г. д-ръ Молловъ, като компетентенъ въ израженията отъ медицинскитѣ работи, то приемамъ думата „сѣмнителни“ вмѣсто „компромитирани“; мисля и комиссията да се съгласи съ това.

Доклад.: Комиссията се съгласи съ изражението на г. д-ра Моллова.

Предсѣд.: Приема ли Нар. Събрание члена така както си е въ законопроекта, само вмѣсто „компромитирани“ да се каже „сѣмнителни въ санитарното отношение“. (Приема се.)

Доклад.: (Чете членъ 3-й):

Чл. 3. Относително до крайбрѣжията на Княжеството, Княжеското Правителство се задължава, съгласно съ статия 8 на конвенцията, да учреди въ градъ Варна едно централно санитарно агентство, управлявано отъ единъ докторъ медицински, отговоренъ за дѣлата си и имѣющъ подъ заповѣдитѣ си единъ секретаръ, нѣколко второстепенни чиновници и санитарни пазачи съ достаточное число.

Тука комиссията направи слѣдующитѣ измѣнения: въ първийтъ редъ на този членъ се прилага „пограничнитѣ страни“ и въ послѣднийтъ, гдѣто се казва за числото на санитарнитѣ пазачи, то да се каже: „на които числото ще се опредѣли отъ д-ра управителя по неговото усмотрѣние и временнитѣ нужди“ а „съ достаточное число“ да се изостави.

Славейковъ: Ако е думата за погранични земи, то може да се постави тука както комиссията предложи. Ако смѣтаме, не слѣдваше, че това санитарно управление ще е въ гр. Варна. Ние трѣба да опредѣлимъ, що е това „крайбрѣжне“. Ние имаме крайбрѣжне само около Варна. Заради туй комиссията допуса, че може да стане и въ пограничнитѣ земи „крайбрѣжне“, тогава съмъ съгласенъ да се приеме; но иначе не мож да се съглася.

Д-ръ Беронъ: „Погранични“ се тури тука, защото самото заглавие и въ французскій текстъ стои

„litoral“ и това не значи само „крайбрѣжие“, но това казва и „погранични“.

Д-ръ Антоновъ: Азъ съмъ на мнѣние да остане „крайбрѣжие“, защото не може да се тури такъвъ кордонъ на цѣлата граница, а пристанищата сж повече изложени за да може да се донесе заразителна болѣстъ отъ погранични мѣста. „Litoral“ значи само „крайбрѣжие“, а не „граница“.

Стамболовъ: За послѣдната прибавка на комиссията мисля, че по хубаво ще бѣде ако се каже „достаточно число санитарни пазачи“, а да не се приеме онова, което комиссията предлага.

Предсѣд.: Желаетъ ли нѣкой да говори? (Не желаетъ). Предлагамъ на гласоподаване членътъ както си е въ проекта; защото Министерътъ, нищо не е казалъ да ли е съгласенъ съ измѣнението на комиссията или не.

Д-ръ Молловъ: Азъ не можахъ да чуя какъ е измѣнила комиссията членътъ; но щомъ е турено въ заглавието карантинно-санитарно агентство, трѣба и тука да се тури карантинно-санитарно агентство. Не знамъ комиссията да ли е турила или не.

Доклад.: (Чете членъ 3-й както е въ проекта, а послѣ съ поправката на комиссията.)

Д-ръ Молловъ: Послѣдната прибавка на комиссията е излишна, защото дава възможностъ за произволъ. Колко пазачи ще бѣдѣтъ и какъ ще се наредѣтъ, това нѣма нужда да се прибавява, само да се измѣни и да се каже „и достаточно число пазачи“, а подиръ да се прибавятъ думитѣ „санитарно карантинно агентство“; а другото да си остане тѣй. Азъ мисля, че „крайбрѣжие“ е твърдѣ хубаво казано въ проекта, защото litoral е морско крайбрѣжие, а ние туряме карантина тамъ, гдѣто лесно ставатъ съобщения съ далечни краеве, така щото нѣма нужда да се измѣни тѣзи дума.

М-ръ Цанковъ: Съгласенъ съмъ съ д-ра Моллова, да остане думата „крайбрѣжие“. „Погранично крайбрѣжие“ нѣма смисълъ. Крайбрѣжие е до водата, а най-много до морето. Зарадъ туй не може това да се измѣнява. Съ измѣнение „санитарно карантинно“ съмъ съгласенъ, а послѣ „и достаточно число пазачи“.

Доклад.: Азъ съмъ съ всичко съгласенъ, само да се каже вмѣсто „достаточно“, „нужното число“.

Предсѣд.: Тогавъ давамъ 3-й членъ на гласоподаване както е въ проекта само съ прибавката „централно карантинно санитарно агентство“ и доло съ „достаточно число пазачи“.

Доклад.: (Чете: още веднажъ членъ 3-й съ прибавката „централно карантинно санитарно агентство“ и доле „съ достаточно число пазачи“.)

Славейковъ: Споредъ менъ иде тежко да учредимъ въ Варна едно централно агентство. Или да

бѣде централно и санитарно, или да се махне и централно и да остане карантинно агентство, или санитарно агентство. Защо да натрупваме и двѣтъ? „Санитарно агентство“ стига и разбира се да е карантинно.

М-ръ Цанковъ: „Централно“ не може да се махне, защото ще има подъ вѣдомството си и Балчикъ може би и други. За това трѣба да стои „централно“, а „санитарно“ трѣба да бѣде вѣкога, защото наблюдава здравieto. Тѣй щото трѣба да останатъ и тритѣ.

Предсѣдатель: Приема ли Нар. Събрание 3-й членъ както го прочете послѣднийтъ пѣтъ г-нъ докладчикъ? (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете членъ 4-й:)

Чл. 4. Това централно управление ще бѣде допълнено съ учреждението на единъ санитаренъ свѣтъ, съставенъ отъ шестъ члена: директорътъ на санитарното агентство, окръжнийтъ медикъ, предсѣдательтъ на градскитѣ свѣтъ, градскитѣ докторъ, окръжнийтъ управителъ и предсѣдательтъ на окръжнийтъ свѣтъ, който ще бѣде тоже предсѣдатель на санитарнийтъ свѣтъ. (Статия VIII.)

Забѣлѣжка има отъ комиссията, че ще бѣде по добро да бѣде предсѣдатель на този свѣтъ докторътъ, като лице компетентно по тѣзи частъ, вмѣсто предсѣдателя на окр. свѣтъ, който не е компетентенъ по тѣзи частъ.

Д-ръ Молловъ: Азъ не съмъ съгласенъ и мисля да остане както си е, защото въ горнийтъ членъ се казва, ще се съставлява едно санитарно агентство, което ще се управлява отъ единъ докторъ като директоръ; а ако директора бѣде предсѣдатель и на комиссията, тогава се смѣсватъ тѣзи двѣ длѣжности. За това по добръ ще бѣде, ако е предсѣдательтъ на свѣта отъ друга длѣжностъ, да се не бърка една съ друга. Градскитѣ и окръжнийтъ лѣкари сж всички еднакви и най-добръ би било, да си избѣрѣтъ по между си предсѣдатель; но по хубаво да остане, както е въ проекта на г-на Министра.

М-ръ Цанковъ: За допълнение на думитѣ на г-на д-ра Моллова, че наистина трѣба непременно да бѣде предсѣдатель окр. управителъ, защото въ това учреждение се взиматъ мѣрки за съхраненето на здравieto и за да се взематъ такива мѣрки трѣба да има властъ; за това по добръ ще бѣде, ако предсѣдателя на окръж. свѣтъ да бѣде предсѣдатель на комиссията.

Славейковъ: Малка поправка ще дойде по послѣ, ако се каже вмѣсто „тѣхъ“, „рѣшеното“; защото другояче трѣба да приложимъ всичкото, което е горѣ казано „централно карантинно санитарно управление“.

Докладчикъ: Тука слѣдва да се прочете 8-й членъ отъ конвенцията. (Чете го:)

„За да се введе равно на всеждѣ най голѣмата еднаквостъ въ санитарната администрация, контрактирующитѣ страни сж обвезватъ да установятъ санитарни учреждения въ пристанищата си, които тѣ (странитѣ) сами ще посочатъ, подъ директорството на единъ отвѣтственъ агентъ, назначенъ и условенъ отъ надлѣжното правителство и подпомаганъ отъ единъ съвѣтъ, който ще има да представлява и брани мѣстнитѣ интереси. Освѣнъ това въ всѣка една страна (държава) ще има и по единъ санитаренъ инспекторъ, който ще се нареди отъ надлѣжнитѣ правителства. Въ всякигѣ пристанища, гдѣто силитѣ държатъ консули, единъ или повече отъ тия консули можѣтъ да участвуватъ въ разискванията на санитарнитѣ съвѣти да правятъ своитѣ бѣлѣжки и да даватъ обяснения и мнѣния върху санитарнитѣ въпроси. Всѣкий пѣтъ когато се касае да се вземе едно извѣстно рѣшение относително до една страна и да се прогласи (тая страна) за подлѣжаща на карантина, консулскиятъ агентъ ще бѣде призванъ да се яви въ съвѣта за да се изслушатъ неговитѣ забѣлѣжки.“

Тодоровъ: Азъ мисля, че председателството не можемъ да го дадемъ на председателя на окржж. съвѣтъ, защото споредъ правилата, които ги имаме, може да бѣде избранъ въ окр. съвѣтъ такъвъ членовѣкъ, който нѣма понятие за това. Освѣнъ това разбираме, че председателитѣ на окр. и градски съвѣти сж почетни членове на санитарната комиссия, тѣ само помагатъ. Но дѣйствителенъ го разбирамъ директора на санитарното агентство и намирамъ, че той трѣба да бѣде председателъ. Председателя на окр. съвѣтъ е почетенъ членъ, за това не може да бѣде председателъ.

Д-ръ Беронъ: Ние това направихме, защото директора, който е въ сжщото време и докторъ, много по добръ знае своята работа. Той само дава съвѣти и забѣлѣжки, споредъ които да се туря въ дѣйствиe отъ властѣта: но това много по добръ би било да се остави тѣй, както комиссията го е поправила да бѣде директорътъ председателъ, а не председателя на окр. съвѣтъ.

Стамболовъ: Менѣ ми се струва, че не можемъ да вземемъ въ внимание това неудобство, гдѣто нѣкой пѣтъ председателитѣ на окр. съвѣти сж хора неопитни. Председателя на окр. съвѣтъ е членовѣкъ неразбранъ, за това съмъ на мнѣние да стане окр. управителъ, защото тогава може всекий пѣтъ да отговаря на мѣстото си и да се споразумѣва съ консулитѣ, а що се касае за директора, то ще бѣде по добръ той да бѣде председателъ на агентството. Тука се касае, че мѣрцитѣ, които се взематъ въ комиссията, не ще се забавятъ никакъ, защото окр. управителъ може да ги тури веднага въ дѣйствиe.

М-ръ Цанковъ: Азъ съмъ съгласенъ окр. управителъ да бѣде председателъ на съвѣта, отъ колкото председателъ на окр. съвѣтъ.

Тодоровъ: Азъ сжщо щѣхъ да кажа, което по напредъ поменяхъ, че окр. управителъ е назначенъ за друга работа, а не за санитарна часть, той е почетенъ членъ и като такъвъ не може да бѣде председателъ. За това да бѣде директорътъ на санитарно агентство председателъ на санитарната комиссия, защото той е специалистъ по тѣзи работа.

Славейковъ: Едно това, което забѣлѣжи г-нъ Тодоровъ: друго може още да се прибави, че окр. управители у насъ често се мѣняватъ, това трѣба да се вземе въ внимание. Отъ друга страна тоже че председателя на санитарната комиссия, трѣба да има нѣщо повече властъ отъ директора, който ще бѣде на това агентство, защото директора като председателъ ще има грижа за всичко. Той има често да възлага на окр. съвѣтъ или на окр. началникъ и това ще има по голѣмо значение, ако той сжщевременно нѣма да управлява санитарната часть. Председателството му се дава за по голѣмо съдѣйствие. Директора може да се отнася къмъ председателъ, а председателътъ да се обръща къмъ окр. началникъ. За това билъ окр. управителъ или председателъ на окр. съвѣтъ като глава на тѣзи комиссия, тѣ иматъ по широко дѣйствиe и можѣтъ да подѣйствуватъ по цѣлсходно за онова, което директора имъ предложилъ; но понеже окр. началници по често се мѣняватъ, отъ които измѣнявания може и агентството да пострада, за това да си остане като председателъ „председателя на окр. съвѣтъ“.

Д-ръ Молловъ: Азъ не зная какво ще пострада санитарното управление, ако се измѣни председателъ или членоветѣ му. Тука нѣма нищо постоянно и може да се мѣняватъ и председателитѣ и членоветѣ и отъ това нѣма нищо да пострада. Тѣ сж само за помощъ на санитарнитѣ нужди, които се искатъ отъ времето и отъ обстоятелствата и така все еднакво е кой ще бѣде председателъ: билъ окр. управителъ, билъ председателъ на окр. съвѣтъ, именно окр. управителъ има по голѣмъ кръгъ на дѣйствиата си въ цѣлото окржжие, така щото нѣма да се боимъ да пострада нѣщо, защото тия сж външни членовѣци, а директора на агентството ще се старае да не пострада отъ нищо.

Председателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори? (Не желаетъ.)

Докладчикъ: (Чете членъ 4-й съ поправката:) Това централно управление ще бѣде допълнено съ единъ карантинно-санитаренъ съвѣтъ съставенъ отъ 6 члена именно: директора на санитарното карантинно агентство, окр. медикъ, председателя на окр. съвѣтъ, председателя на град. съвѣтъ, градския

докторъ и окр. управителъ, който ще бжде и председателъ на санитарниятъ съвѣтъ. (ст. VIII отъ конвенцията.) (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете членъ 5-й:)

Чл. 5. Консулитъ на Европейскитъ Сили въ Варна ще взематъ участие въ разискванията на санитарниятъ съвѣтъ като делегати на тия сили, колкото пакти би счели това за нужно, съ цѣль да даватъ разяснения и свѣдѣния, да изказватъ мнѣнието си върху санитарнитъ въпроси и въ случай на нужда, да правятъ разни забѣлѣжки. (Сжща статия VIII, ал. 2:).

Нѣма никакви измѣнения.

Д-ръ Молловъ: Азъ бихъ помолилъ г-на Докладчика да прочете още единъ пжтъ 8-й членъ 2-ра алинея отъ конвенцията, да се види, че той членъ напълно не отговаря и че трѣба да бжде по ясенъ на всички, за това да се прочете.

Докладчикъ: (Чете 8-й членъ 2-ра алинея отъ конвенцията:) „Въ всичкитъ пристанища, гдѣто Силитъ държатъ консули, единъ или повече отъ тѣзи консули могатъ да участвуватъ въ разискванията на санитарнитъ съвѣти, да правятъ своитъ бѣлѣжки и да даватъ обяснения и мнѣния върху санитарнитъ въпроси“.

Д-ръ Молловъ: Тогава азъ бихъ предложилъ да се каже: всѣкий отъ консулитъ на Европейскитъ Сили въ Варна, ще могатъ да взематъ участие въ разискванията на Карантинно Санитарний Съвѣтъ, като делегати отъ своя страна, колкото пакти би счели това за нужно (въ време на епидемия и епизотия), съ цѣль да даватъ разяснения и свѣдѣния и да изказватъ мнѣнието си върху санитарното отношение на своята страна“. Повече нищо азъ не казахъ. Това по добръ отговаря на смисъла, както е въ поменятый членъ на конвенцията.

Тодоровъ: Менѣ се вижда този членъ доста силенъ, който може да произведе много главоболие, именно ако се каже: „колкото пакти би счели за нужно“. Защото тогава имало засѣданіе, нѣмало, консулитъ иматъ право да даватъ и да повдигатъ въпроси. Азъ мисля, да се тури: „когато се яви нужда“, а не когато считатъ консулитъ за нужно. Онова дава голѣмо право на консулитъ и нѣкое време може да правятъ главоболие.

Д-ръ Молловъ: Именно ако би се приела редакцията, която предлагамъ, тогава се избѣгва това. Тамъ се казва „когато би счели за нужно въ време епидемия и епизотия“. Защото председателятъ на тоя съвѣтъ не може да знае всичко, което става въ онѣзи страна, за която е карантината поставена. За това знаятъ най добръ консулитъ и могатъ да явятъ на председателя. Консултътъ сжщо трѣба самъ да си изказва това и неговъ интересъ

е да се смене карантината. За това трѣба да се каже, че само тогава, когато има епидемия, иначе нѣма си мѣстото.

Тодоровъ: Азъ приемамъ разяснението на г. д-ра Моллова.

Докладчикъ: (Чете още веднажъ членъ 5.)

Д-ръ Молловъ: (Чете своята редакция още единъ пжтъ.)

Докладчикъ: 2-та алинея на 8-й членъ не казва само когато има епидемия, но е казано: — „колкото пакти би счели за нужно, съ цѣль да даватъ разяснения и свѣдѣния, да изказватъ мнѣнието си върху санитарни въпроси.“ Следователно 2-та алинея не казва, че не само когато има епидемия може да взима участие, но и преди да има епидемия.

Д-ръ Молловъ: Когато нѣма епидемия конвенцията не се изпълнява, защото когато нѣма никаква болѣстъ, какво ще ходи да разяснява.

М-ръ Цанковъ: Азъ приемамъ редакцията на г. д-ра Моллова.

В. Радославовъ: До колкото азъ можахъ да забѣлѣжа, то има една разлика отъ оригинала. Това тука стои: „ще взематъ“, а въ оригинала: „могътъ да взематъ“. По добръ е да се промѣни.

Предсѣд. Прочетете още веднажъ редакцията си, защото г-нъ М-ръ се съгласява.

Д-ръ Молловъ: (Чете още единъ пжтъ редакцията).

М-ръ Цанковъ: Намѣсто: „могътъ“ трѣба да се каже „да взематъ.“

Тодоровъ: Азъ мисля, че е по добръ да си остане „могътъ да взематъ“, защото не можемъ да правимъ обязательенъ законъ за консулитъ.

Славейковъ: Тука се иска да се каже „могътъ“, а не „ще взематъ“, това става явно отъ послѣдното, гдѣто се казва: „кога б исцелъ за нужно;“ т. е. когато има епидемия или епизотия. Когато остане „могътъ да взематъ“, тогава обяснява, че дѣйстви-телно могатъ да взематъ, когато видятъ за нужно.

М-ръ Цанковъ: Истина вие чухте „могътъ да взематъ“ въ французскій текстъ се кава: „recourir.“ По Български трѣба да се каже: „взематъ“ но ако се каже „могътъ“, това ще каже и да взематъ и да не взематъ. Но въ французскій текстъ казва, не трѣба тука да взематъ участие. Ако съвѣта не го вика тогава консултътъ ще протестира.

В. Радославовъ: Тогава излиза пакъ друго нѣщо, че сж длѣжни да взематъ участие въ съвѣта. Азъ мисля, че не е тѣй, но че могатъ да взематъ участие.

Д-ръ Молловъ: Отъ смисъла на французскій текстъ излиза, че консултътъ ще вземе участие, когато ще. Той може да вземе, а може и да не вземе. Тука нѣма нужда да се каже, че „могътъ да взематъ“,

защото това остава на неговата воля и той може да не вземе участие.

Д-ръ Беронъ: Комиссията се води точно споредъ текста, защото тя не може своеволно да промѣнява текста. Заради това не зная, защо се препираме. — Текстътъ е ясенъ.

Предсѣд.: Приема ли Нар. Събрание 5 чл. както се поправи отъ г. д-ра Моллова безъ думата „могътъ“? (Приема.)

Докладчикъ: (Чете):

Чл. 6. Въ варненското пристанище ще да се отдѣли едно уединено помѣстие за кораблитѣ, които ще трѣба да вардятъ карантина. Ще се направятъ тоже единъ лазаретъ и широки магазини, построени така щото да могатъ да послужатъ въ случай на епидемия, за пассажеритѣ и стокитѣ.

Въ Балчикъ ще има единъ санитаренъ чиновникъ който ще бѣде медикъ. Той ще бѣде подпомаганъ отъ пристанищниятъ капитанъ и отъ нѣколко изъ между нижнитѣ чиновници. Въ тая станция кораблитѣ ще бѣдѣтъ визитирвани и ония кои би имали една печиста патента, или би били подозрѣвани, ще то се отвѣждатъ подъ стража до варненското управление. Тука има една малка забѣлѣжка отъ страна на комиссията. На първий редъ подиръ „въ варненското пристанище“ да се каже: „въ варненското пристанище, по усмотрението и представлението на директора на санитарний съвѣтъ, ще да се отдѣли“ и пр.

М-ръ Цанковъ: То е извѣстно, че когато ще стане карантина, то агентството ще предложи и съвѣта ще направи. Това се разбира само по себѣ.

Славейковъ: Азъ не зная и г. М-ръ какъ е разумѣлъ думата: „помѣстие.“ Ние нѣмаме такава дума, но които я употрѣбляватъ, значи повече чифликъ и не зная да ли се иска чифликъ за корабъ. Достатъчно е да се каже „мѣсто.“ (Веселостъ.)

Д-ръ Молловъ: Азъ искамъ да обърна вниманието на послѣдния редъ, именно гдѣто се казва „до варненското управление“ по това се разбира полицията. Трѣба да се каже „до варненското санитарно карантинно управление.“

Д-ръ Беронъ: Подъ име „управление“ се разбира санитарното, а не полицейското.

М-ръ Каравеловъ: „Помѣстие“ да се изхвърли, а да се тури „мѣсто“ или „помѣщение.“

М-ръ Цанковъ: Азъ съмъ съгласенъ.

Д-ръ Антоновъ: Азъ не зная какво е разбирала комиссията подъ името „нижни чиновници?“ Какви чиновници е тя мислила?

Д-ръ Беронъ: Разумѣва се нижнитѣ чиновници на санитарното управление.

Докладчикъ: Нижнитѣ чиновници на пристанището. Капитанъ ще има въ Балчикъ и ако ще има подозрителенъ корабъ, ще го закаратъ въ вар-

ненското пристанище.

Тодоровъ: Азъ мисля, че въ Балчикъ трѣба да стане санитаренъ съвѣтъ, както стана въ Варна, отъ градски докторъ и отъ околийски началникъ. Той ще бѣде по малкъ защото Балчикъ е подчиненъ въ това отношение на Варна.

М-ръ Каравеловъ: Именно тамъ не трѣба особень съвѣтъ. Азъ зная отъ вѣдомоститѣ, които пращатъ, митницитѣ, че много малко корабли дохождатъ до Балчикъ, даже по малко и отъ нѣкое дунавско пристанище. Тамъ изкарватъ само жито, а стокитѣ всичкитѣ отиватъ презъ Варна. Балчикъ дава въ мѣсецъ 35 фр. За това да не харчимъ много пари. Тамъ само има ниски скели.

М-ръ Цанковъ: И въ едно село може да има санитаренъ съвѣтъ, но тѣ сж съвсемъ други, а тука е за карантината. Като нѣма карантина въ Балчикъ, не може да има и такъвъ съвѣтъ.

Д-ръ Молловъ: Съгласенъ съмъ съ мнѣнието на г. Министра на финанситѣ, че тамъ да остане на страна, като не дохождатъ никакви стоки. И именно за какво ще е съвѣтъ въ Балчикъ, когато отъ Балчикъ до Варна има 3 раскрача, особено по море? Тамъ да стои само единъ агентинъ. Ние трѣба да глѣдаме да упростимъ работата, гдѣто е възможно. Тамъ излиза само малко жито и то не привлича чума съ себе си. Ако да е друга стока — тя излиза на Варна, че тогава се пренася въ Балчикъ. За това никаква дѣйствителна полза не ще имаме отъ такъвъ съвѣтъ.

Предсѣд.: Ако Нар. Събрание не желае вече да говори, давамъ на гласуване. Приема ли Нар. Събрание членъ 6-й както си е въ проекта, съ замѣненното думата „помѣстие“ съ „мѣсто“. (Приема.)

Доклад.: (Чете): Чл. 7. Върховниятъ Медицинскій Съвѣтъ при Министерството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, ще опредѣли и означа всичкитѣ подробности на упоменатата въ чл. 6-й санитарна служба, чрезъ специални правилници и инструкции съставени на основание на общийтъ международенъ правилникъ.

Всичкитѣ тия прикази ще иматъ сила на законъ и ще бѣдѣтъ изпълнявани отъ санитарнитѣ чиновници.

Комиссията тука има една забѣлѣжка: да се измѣни думата „Върховниятъ“. Защото нѣма другъ подобенъ съвѣтъ. Просто да се каже: „Медицинскій Съвѣтъ“.

Д-ръ Молловъ: Азъ казахъ, че такъвъ Медицинскій Съвѣтъ има при Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи и то само единъ. Медицинскій съвѣтъ има и други, а тоя сега що е, е „Върховенъ“. Той се занимава съ върховнитѣ работи на медицината. За туй трѣба да бѣде различие. Има и други съображения, за които не е мѣсто да се разисква, но

желая да остане както казва г. М-ръ на Външнитѣ Работи.

Д-ръ Беронъ: Други медицински съвѣти сж болничнитѣ съвѣти. За това комиссията намѣри за добро да се изостави „Върховний“.

В. Радославовъ: Ние очакваме отъ г-да докторитѣ да ни разяснятъ работата, а тѣ не искатъ да ни кажатъ защо е нужно „Върховний“. Това не е нужно, но само да се каже: „Медицинский Съвѣтъ при Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи“. Какви сж тѣзи върховни работи по медицината? Да ни ги обяснятъ г-да докторитѣ.

Тодоровъ: Медицинский Съвѣтъ е върховенъ по медицинската частъ. Отъ него зависи контролтѣ, той испитва доктори, дава позволение да практикуватъ — слѣдователно той е върховенъ. Ако и да нѣма тѣзи титла, но по сжщество той е върховенъ по медицинската частъ.

Болѣрски: Не зная, като дадемъ право на Върховний Медиц. Съвѣтъ да прави правилници, да ли не е това престоженіе на Конституцията, която казва, че всѣкий законъ трѣба да се обсъди въ Нар. Събрание. Заради това мисля, че по добръ ще бѣде тѣзи правилници да се представятъ на Нар. Събрание, за да ги преглѣдва и утвърждава, тогава да иматъ сила и да нѣма противорѣчие съ Конституцията.

Докладъ: Медицинский Съвѣтъ е длъженъ да прави тѣзи правилници на основание добавката на конвенцията, а ние сме длъжни да приемемъ тѣзи добавка. (Чете членове: 112, 115, 116 и 117). Тука комиссията отхвърля въ тоя членъ „Върховний“, защото има Върховенъ Медиц. Съвѣтъ въ Цариградъ и когато се правиха въ насъ правилници не можеша да се не вземе въ внимание този членъ отъ конвенцията, защото и конвенцията и добавката сж задължителни за насъ.

М-ръ Цанковъ: Ще отговоря на г. Болѣрски, който каза, че никой правилникъ не трѣба да се приема за законъ, до гдѣто не е миналъ презъ Нар. Събрание. Азъ мога да кажа, че той трѣба да се приема за законъ, а послѣ се преглѣжда отъ Събранието. Защото ако въ време на епидемия чакаме утвърждение отъ Нар. Събрание, за да вземемъ мѣрки, които сж потрѣбни на сѣщия часъ, то тогава не можемъ нищо да направимъ. Конституцията дава право на Министерството да прави правилници и да взема мѣрки, а послѣ да ги предлага на Събранието за утвърждение. Но до това време трѣба да бѣдѣтъ тѣ законъ защото другояче тѣ не можѣтъ да се изпълнятъ. Така щото правилницитѣ, които ще направи санитарното управление, трѣба да бѣдѣтъ въ онова време законъ. А колкото за другитѣ бѣлѣжки гдѣто се казва, че въ правилника имало нѣщо, което се различавало отъ французский

текстъ, то азъ ще кажа, че ние приехме онова, което е казано тука, а което е докачвало нашитѣ закони сме испустнали.

Д-ръ Молловъ: Азъ мисли, че комиссията, когато е разисквала, обърнала е внимание на думата „Върховний“, и защо тя предлага да се испустни. Азъ бихъ желалъ да остане. Казва се, че има само болниченъ съвѣтъ; но има и много други разни съвѣти, а въ сѣщото време и болнични съвѣти, медицински съвѣщания и др. подобни. Ако двама три-ма доктори се събератъ въ единъ градъ, то можѣтъ да направятъ медицинско общество. Днесъ за днесъ нѣмаме такива съвѣти, но утрѣ може да се явятъ. Медицинский съвѣтъ нѣма титла „Върховний“ но отъ вѣтъ когато пишатъ титулиратъ го до „Върховний Медицинский Съвѣтъ“, защото къмъ него се отнасятъ за всичкитѣ нужни санитарни мѣрки, които се касаятъ до Княжеството. Освѣнъ това ние имаме работа въ това отношение съ международната комиссия въ Цариградъ, която има название „висше централно-санитарно управление“. А отъ тѣзи страна трѣба да стои думата „Върховний“ за особено значение на другитѣ хора; и ако не за друго, баремъ да имъ се пуца пепелъ въ очитѣ. (Веселостъ).

Слаевъ: Азъ не зная, да ли е нужно да пушаме на хората пепелъ въ очитѣ. „Върховний“ не е толкова конституционно, но и ако би останало, твърдѣ малка полза има, така щото не струва да се препираме. Колкото за правилницитѣ, за които се поменѣ, азъ мисля, че тѣ ще се предлагатъ послѣ на Нар. Събрание, да ги одобри, но отъ частъ като се издадатъ можѣтъ да се въведатъ, както и всѣкакви видове на мѣрки отъ Министерството, които ще иматъ сила на законъ, до гдѣто се одобрятъ отъ Нар. Събрание. Но най сѣтнѣ този правилникъ не виждамъ толкова за нужденъ, да се представи на Нар. Събрание, защото най сѣтнѣ той не излиза отъ Министерството, но отъ едно агентство и този правилникъ се съобразява повечето съ международниятъ правилникъ. Тука мисля, че Нар. Събрание да разглѣдва този правилникъ нѣма толкова нужда. Прочее такъвъ единъ правилникъ е една отъ привременитѣ мѣрки и може да бѣде законъ само въ време на нужда. Понеже той става съгласно съ международния правилникъ, не е нужно да се внася въ Нар. Събрание.

Болѣрски: Азъ мисля, че самъ г. Министръ на Външнитѣ Дѣла остана съгласенъ, че трѣба въ Народното Събрание да се внасятъ такива правилници, които сжществуватъ въ всичкитѣ държави. Заради това да не се полагатъ въ Нар. Събрание, азъ не съмъ противъ това, само ако Нар. Събрание е съгласно да иматъ сила като законъ безъ да се внасятъ въ камарата. Но ако иска да вардимъ Конституцията,

именно членътъ, който казва, че всички закони трѣба да бѣдѣтъ удобени отъ Нар. Събрание, тогава не е злѣ да се прибави, че и правилниците, издадени отъ медицинскій съвѣтъ, ще се носятъ на удобение въ Нар. Събрание.

М-ръ Каравелозъ: Ако да послѣдваме думитѣ на г. Болѣреки, щото безъ изключение всички дѣла, които се пишѣтъ въ Министерството, да се полагатъ на удобение въ Събранието, тогава работата за Министеритѣ е много проста. Защото тогава правителството трѣба само да взима отъ Нар. Събрание всички наредби и всички правилници, а самъ то не трѣба да се старае за тѣхъ. Има масса правилници, г-да, които се написаха отъ Министерствата и се упражняватъ. Тѣ могатъ да сѣ и 20 до сега; но Министерствата могатъ да ги правятъ, щомъ иматъ основни закони, понеже по тѣхъ могатъ деталнитѣ въпроси да ги рѣшаватъ самитѣ министри. Прочее нѣма нужда, щото за всѣка работа да има особена надобностъ отъ Нар. Събрание. Тука се касае за единъ правилникъ за санитарното управление на нѣкой си градъ, Варна, който не се касае даже за всичкитѣ български граждани, но за едно малко учреждение. Ако узнае Нар. Събрание, че е важенъ единъ правилникъ, тогава може да пита, какъвъ е този правилникъ. Но щомъ работата върви, както трѣба, то не е нужно да го иска. Тука се говори за конституция и за закони, но азъ имамъ да кажа, че такива детални распорѣждения отъ Министерствата на день ставатъ по 20, които трѣба да се подпишѣтъ; и ако не ги направимъ, нѣма да върви работата.

Недѣлковичъ: Въ отговоръ на г-на Болѣреки имамъ да кажа, че правилниците, които изработва медицинскій съвѣтъ, и могатъ да се поднесатъ на Нар. Събрание и не могатъ, защото това е такава една работа, която ние сме длъжни да я одобримъ, понеже трѣба да почитаме международния законъ. А колкото за това, гдѣто казва г-нъ М-ръ на Външнитѣ Работи, че Министерството има право да взема всѣкакви распорѣждения и да издава правилници, това може да става само на основание 47 чл. отъ Конституцията. И то е само въ случай, ако би държавата се заплашва отъ нѣкоя опасностъ.

М-ръ Каравелозъ: Съгласенъ съмъ съ г-на Недѣлковича, че дѣйствиелно важнитѣ закони, както закона за общинитѣ, трѣба да мине презъ Нар. Събрание. Но за медицинскій съвѣтъ въ Варна, това не е нужно да се предложи на Народ. Събрание, това е много дребно нѣщо; но има важни въпроси, за които се говори въ 47 чл. на Конституцията; и именно това е, че може да се обяви военно положение, ако ще стане нужда, или да се бѣсятъ хора; това сѣ мѣрки, които Министерскій Съвѣтъ може да приеме съ Княжескій Указъ.

В. Радославовъ: Споредъ менѣ приказитѣ, за които се говори въ този членъ, не сѣ тоткова застрашителни, защото се говори въ тѣхъ, че това става въ случай на нѣкои запалвания; а карантината се взема само въ случай да се предпази отечеството ни отъ болѣсти или епидемия. Тогава Министерскій Съвѣтъ е длъженъ да взема мѣрки, безъ да сѣ предложени на Нар. Събрание; сир. тука може да се приложи 47 чл. на Конституцията. Тука се говори още това, че за тѣзи прикази и распорѣждения Министерството отговаря до тогава, до гдѣто не се предложатъ на Нар. Събрание. Колкото за прилагателното „върховний“, азъ още не можахъ да си обясня и мисля, по добръ ще бѣде да се махне, защото ако се рѣче и просто „медицинскій съвѣтъ“, той може също да бѣде заплашителенъ за чужденцитѣ колкото и съ „върховний“.

М-ръ Каравелозъ: Тука се плаши Нар. Събрание, че тия правилници ще иматъ сила на законъ; това е много громка рѣчь. Казахъ, ще се пише правилникъ и ще го изпълняватъ чиновницитѣ, за които се пише, а не гражданитѣ.

Баларевъ: Говори се за правилниците и нѣкои казватъ, че трѣба Н. Събрание да ги одобрява и измѣнява, когато вече одобрихме горний 7-й членъ, който казва: (чете „Върховниятъ Медицинскій Съвѣтъ при Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла, ще опредѣли и означи всичкитѣ подробности на упоменатата въ чл. 6 санитарна служба, чрезъ специални правилници и инструкции.“) Следователно Нар. Събрание като одобри тѣзи правилници и инструкции, то нѣма за какво да се препираме.

Д-ръ Молловъ: Колкото за думата „върховний“ искамъ да отговаря върху мнѣнието на г-да Болѣреки и Недѣлковичъ. Именно тука се каза, че медицинскій съвѣтъ ще издава специални правилници и инструкции, но че тѣ още не сѣ законъ и че трѣба да иматъ сила на законъ за онѣзи лица, които ги изпълняватъ. Защото ако не ги изпълняватъ, тогава нѣма на какво основание да ги сѣдимъ: колкото за онова, че за да иматъ по голѣма важностъ, трѣба да минатъ презъ Събранието, азъ ще кажа, че то е също като да вземемъ наредбитѣ напиримѣръ на казначействата: колко часа да работятъ и какъ да работятъ, това не излиза отъ друго, освѣтъ отъ коучежника. Така също е въ болницата кога докторътъ преглѣдва болнитѣ, по кой редъ и какъ да се распорѣжда съ тѣхъ това зависи отъ него. Това сѣ вътрѣшни работи, които нѣма нужда да минуватъ презъ Събранието; а когато е важно нѣщо, тогава ще мине презъ Камарата.

М-ръ Цанковъ: Тука когато е казано има сила на законъ, ще каже, че тѣзи инструкции не сѣ само за чиновницитѣ, за нашитѣ подданици, но и за чу-

жденците. Заради това трѣба да се каже, че този правилникъ има законна сила, за да не дойде послѣ нѣкой и заяви, че това е правилникъ, а не законъ.

Болѣрски: Разясненията на г. М-ра на Външнитѣ работи сѣ твърдѣ добри. Азъ подигнахъ този въпросъ, защото тука стояха думитѣ „има сила на законъ“; а ако ги нѣмаше азъ нѣмаше да подигамъ този въпросъ. Само съ това не съмъ съгласенъ, че медицинскитѣ съвѣтъ може да издава тия прикази като законъ. По добръ е да бѣде тъй: тѣ да се приематъ отъ Министерскитѣ Съвѣтъ, ако не отъ Нар. Събрание — тогава се ще иматъ по добра сила.

М-ръ Цанковъ: Това не трѣба да се каже, защото и тъй регламентитѣ, които направи медицинскитѣ съвѣтъ непременно минаватъ презъ Министерскитѣ Съвѣтъ, за да могатъ да ги слѣдватъ като законъ. Това е нѣщо естествено. И пакъ ви казвамъ, че всѣкий правилникъ може да мине презъ Народно Събрание, но опѣзи правилници, които излизатъ отъ закони вече съществуващи, то Министерството може да ги издава безъ да минаватъ тѣ презъ Нар. Събрание, защото сѣ основани на закона. Ако Народното Събрание иска да направи запитване, че тоя правилникъ не е по духа на еди-кой законъ, или на еди-кой си членъ отъ закона, то има право да го направи. Но има други правилници, които се отнасятъ до 47 чл. на Конституцията, че ако има неизбежна нужда да станатъ, то тѣ вече сѣ като законъ, ако и да не сѣ минали още презъ Н. Събрание. (Исчерпано е.)

Предсѣдатель: Ако не желае Нар. Събрание да се говори още, давамъ въпроса на гласоподаване. Да ли се е съгласилъ г-нъ М-ръ на Външнитѣ дѣла за „Върховний Медицинскитѣ Съвѣтъ?“

М-ръ Цанковъ: Това се разбира само по себе си, защото се разбира, че той е върховенъ.

Предсѣд. Приема ли Нар. Събрание чл. 7 както е въ проекта? (Приема се.) Давамъ на 5 мин. распусъ.

Послѣ Распусътъ.

Предсѣд. Засѣданieto се отваря отъ ново.

Докл. Аневъ: (Чете чл. 8) „Освѣнъ предписанията за които се говори въ предидущитѣ членъ, всѣкоя мѣрка, която би била предложена отъ международнитѣ Цариградскитѣ съвѣтъ, въ случай на епидемия, чрезъ Княжеското Министерство на Външнитѣ дѣла, ще се полага въ дѣйствиe.“ — Комиссията не е направила никакви измѣнения.

Предсѣд. Ако нѣма кой да говори азъ ще дамъ на гласоподаване. — Приема ли Нар. Събрание този членъ, както си стои въ проекта? (Приема се.)

Докл.: (Чете чл. 9) „Централното карантинно — санитарно управление по край-морскитѣ и по край-

дунавскитѣ брѣгове ще бѣде поставено подъ Върховната Власть на Министертъ на Външнитѣ дѣла, представляванъ отъ Върховнитѣ Медицинскитѣ Съвѣтъ. Назначаванията на служба въ това управление, както и уволняванията ще ставатъ съ Княжескитѣ Указъ, по предложенieto на поменхитиѣтъ Министеръ.

За медицинскитѣ длѣжности на това управление ще бѣдѣтъ представени най опитнитѣ и най искуснитѣ доктори въ Медицината.

Тукъ има нѣколко малки забѣлѣжки. На мѣсто думата „Върховната Власть на Министерството на Външнитѣ дѣла,“ тури се „непосрѣдственната власть.“ — Също така комиссията измѣни послѣднитѣ алинея така: „ще бѣдѣтъ представени да се предложатъ по усмотрѣнието на Министерскитѣ Съвѣтъ, опитни и искусни доктори въ медицината, които трѣба да бѣдѣтъ български подданици и трѣба да знаятъ българскитѣ языкъ.“

Комиссията полага важностъ на това, че опитнитѣ и искуснитѣ доктори въ медицината, които ще да се представятъ, трѣба да бѣдѣтъ български подданици и да познаватъ добръ българскитѣ языкъ.

М-ръ Цанковъ: Това се разбира вече отъ законъта на държавата за подданството и за официалнитѣ языкъ. За това ако тукъ го постаряме, то умаляваме силата на законъта, когото вече имаме; а другитѣ измѣнения приемамъ.

Доклад.: Комиссията намира за нуждно да повтори това, защото днесъ се намиратъ и такива чиновници на служба, които не познаватъ официалнитѣ языкъ.

Тодоровъ: Ако се намиратъ страни подданици на служба, тѣ сѣ приети по нужда, защото ние нѣмаме способни хора съ такива качества и приети сѣ съ съгласието на Нар. Събрание. Азъ мисля, че Нар. Събрание е оставило на Министеритѣ да приематъ такива хора специалисти, които послѣ Министерството да представи на Нар. Събрание за утвърждение и одобряние. Тукъ законъта е вече така: никой не може да бѣде на служба, който не е български подданикъ. Слѣдователно не е нуждно да се прибави и тукъ това.

Доклад.: Това учреждение нѣма никаква нужда отъ страни доктори, защото ние имаме доста добри доктори.

Предсѣдатель: Ако не желае нѣкой да говори, давамъ на гласоподаване 9 чл. Понеже г-нъ Министеръ на Външнитѣ дѣла се съгласи съ комиссията, щото на мѣсто „върховната власть“ да се каже „непосрѣдственната власть“, и вмѣсто „най опитни и най искусни“ да се каже „опитни и искусни.“ Слѣдователно приемамъ. Приема ли Нар. Събрание 9 чл. безъ приложението „за чуждитѣ подданици“, понеже г-нъ Министеръ не се съгласява? — (Приема.)

Приема ли чл. 9 съ измѣненіето направено отъ комиссиата, безъ приложението? (Приема се.) Който не приема да си дигне ръката. (Никой.)

Доклад.: (Чете чл. 10): „Санитарний докторъ е началникъ на цѣлото дѣйствующе управление по крайбръжнѣето и е отговоренъ за дѣлата на това управление. (Ст. III dito.) Той има подъ заповѣдитъ си всичкитъ чиновници на управлението.“

Комиссиата нѣма друга бѣлѣжка освѣтъ, че е замѣнила думата „Началникъ“ съ „Глава“ и то споредъ мнѣніето на г-нъ д-ра Берона. Послѣ ако желае Нар. Събрание да прочете 3 чл. отъ конвенцията. (Чете го):

Предсѣд.: Желаетъ ли нѣкой да говори? (Не желае.) Тогава давамъ на гласоподаване члена така както стои въ законопроекта, безъ измѣненіето на комиссиата, която прави да се замѣни думата „Началникъ“ съ „Глава.“ — Приема ли Нар. Събрание както стои въ проекта? (Приема.)

Доклад. Аневъ: (Чете чл. 6 отъ конвенцията): „За опредѣленіето числото на лазаретитъ, споредъ нуждата: да се приематъ пасажеритъ, стокитъ, както и корабнитъ; за това сезадѣлжаватъ контрактнитъ силцъ.“ (Чете чл. 11 отъ проекта): „Санитарнийтъ свѣтъ има контролтъ на цѣлото управление и наблюдава полаганіето въ дѣйствието на общитъ или частни правилници, относящи се къмъ санитарната полиция (ст. VI, dito).“ Нѣма никакви забѣлѣжки.

Предсѣд.: Ако нѣма нѣкой да говори, давамъ на гласоподаване. Приема ли Народно Събрание 11 чл. както си стои въ проекта? (Приема.)

Доклад.: (Чете чл. 12.) Въ случай на нарушение правилницитъ отъ страната на чиновницитъ, санитарнийтъ свѣтъ имъ възлага дисциплинарни наказания, и когато стане нужно, свѣта дава подъ сждъ нарушителитъ, съ позволеніето на Министерствъта.

Въ упражненіето на обязанноститъ си санитарнийтъ управителъ е подъ прямитъ надзоръ на Върховнийтъ Медицински Свѣтъ.

Комиссиата промѣни само намѣсто „възлага“, тури „налага“.

М-ръ Цанковъ: Съгласенъ съмъ.

Д-ръ Молловъ: Тукъ стоятъ слѣдующитъ думи: „И когато стане нужно, свѣта дава подъ сждъ нарушителитъ съ позволеніето на Министъра.“ — Ще стане тогава и за Министъра. може би ще бжде тѣжко, да се обрѣна санитарнийтъ свѣтъ всѣкий день къмъ него. За това ще бжде по хубаво да се каже „даватъ се подъ сждъ споредъ съществуващитъ правила“, защото чиновници могатъ да се даватъ подъ сждъ, когато не изпълняватъ своята длъжностъ. Позволеніето отъ Министъра не трѣба да се иска, но да се каже „споредъ особеннитъ за това

правилникъ се даватъ подъ сждъ“.

М-ръ Каравеловъ: Тукъ думата „съ позволеніето на Министъра“ си е намѣсто, защото никой отъ управлението не е отговоренъ предъ Народното Събрание и предъ Князя, освѣтъ министритъ. Тѣ могатъ да даватъ подъ сждъ и никой другъ. За това е казано, че съ позволеніето на Министерствъта се даватъ подъ сждъ, понеже Министерствъта отговаря.

Д-ръ Беронъ: Азъ същото нѣхъ да кажа, защото безъ позволение не може да се даде никой чиновникъ подъ сждъ.

Предсѣд.: Ако нѣма нѣкой да говори, давамъ на гласоподаване: приема ли Нар. Събрание чл. 12 така, както е въ проекта съ измѣненіето на думата, „възлага“ съ „налага“ (Приема се.)

Доклад.: (Чете членъ 13.) „Свѣта има за специална миссия да означава мѣркитъ, които трѣба да се взиматъ въ случай на нашествіе или на опасностъ отъ нашествіе епидемически болѣсти. Както Свѣта, тъй и директора иматъ за длъжностъ да взиматъ постоянно свѣдѣнія за общото здравіе. (Ст. VIII, dito).“

Комиссиата го е измѣнила съвсѣмъ и го е нагласила така: „Специалната миссия на свѣта е да укаже нуждитъ мѣрки въ случай нашествіе и угроженье отъ епидемически болѣсти. Както свѣта тъй и директора иматъ длъжностъ, да взиматъ свѣдѣнія и да знаятъ какъ стои общото здравіе.“

Предсѣд.: Желаетъ ли нѣкой да говори върху 13 чл.? (Не желае.) —

Д-ръ Молловъ: Този членъ, както го е измѣнила комиссиата, има си същитъ смисълъ както стои въ проекта. Нѣма почти никакво различіе освѣтъ, че сж представени нѣкои думи, тъй щото споредъ менъ може да си остана както си стои въ текста.

Д-ръ Беронъ: Но трѣба да бжде редакцията по ясна. Това е имала комиссиата предъ видъ.

Предсѣд.: Давамъ на гласоподаване чл. 13 — Приема ли Нар. Събрание чл. 13 както си стои въ проекта? (Приема се.)

Доклад.: (Чете:) „Чл. 14. Санитарнийтъ директоръ, въ обыкновенно време, препраща всѣкий мѣсець до медицинскитъ свѣтъ рапорти върху санитарното състояние въ вѣвѣренното му управление. Въ случай на епидемия той ще испраща подобни рапорти всѣка седмица.“

Всичкитъ свѣдѣнія получени отъ медицинскитъ свѣтъ ще бждатъ съобщавани на международнийтъ свѣтъ въ Цариградъ. Въ случай на голѣма нужда, самитъ санитаренъ свѣтъ може прямо да се отнесе до междунороднийтъ свѣтъ.

Има забѣлѣжка къмъ послѣдния пасусъ. „Въ случай на епидемия, той ще испраща подобни рапорти всяка седмица даже и всѣкий день“. За-

щото може би болѣстѣта така да е развита, щото мед. съвѣтъ всѣкий день трѣба да се увѣдомява.

М-ръ Цанковъ: Приемамъ тая притурка.

Председателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори?

Д-ръ Молловъ: Втората половина на този параграфъ казва: (Чете.) „Всичкиѣ свѣдѣния получени отъ мед. съвѣтъ ще бѣдѣтъ съобщавани на международний съвѣтъ въ Цариградъ.“ Азъ бихъ предложилъ да бѣде така: всичкиѣ свѣдѣния, които получи мед. съвѣтъ, ще бѣдѣтъ съобщавани чрезъ Министра на Външ. Дѣла на международний съвѣтъ въ Цариградъ; а въ случай на голѣма нужда самъ санитарний съвѣтъ може да се отнесе до международний съвѣтъ, като същевременно съобщава на медицинский съвѣтъ за станалитѣ съобщения.“ И тъй не може да стане недоразумѣние.

М-ръ Цанковъ: Приета е притурката на г. д-ра Моллова.

Председателъ: Понеже Г-нъ Министръ на Външнитѣ Работи се съгласява съ притурката на г-на д-ра Моллова, тогава давамъ на гласоподавателите членътъ съ притурката.

Докладъ: И заедно съ нашата поправка „даже и всѣкий день.“

Д-ръ Молловъ: (Чете още единъ път своята поправка.)

Председателъ: Приема ли Нар. Събрание 14 чл. заедно съ поправките на комисията и д-ра Моллова? (Приема се.) (ст. III. dito).

Докл. Аневъ: (Чете.) „Чл. 15. Инспекцията постановлена отъ ст. СХ. на международний правилникъ ще бѣде извършвана отъ едно отъ членоветѣ на Върховний Медицински Съвѣтъ.“ Нѣма никакви забѣлѣжки. (Чете Х. ст. отъ Конвенцията.) „Отъ силитѣ зависи да приематъ задълженията отъ Конвенцията.“

Д-ръ Молловъ: Мисля, че ще произлезѣтъ недоразумѣния. Чл. 60 или кой, не помня, на конвенцията възлага инспекцията на особенъ инспекторъ, който съществува сега. Тѣзи инспекция се възлага сега на чиновници отъ нашето Княжество, тъй щото не 10-й чл., но 60-й трѣбаше да се прочете.

М-ръ Цанковъ: Наистина тъй е; както каза г-нъ д-ръ Молловъ. Крайбрѣжието имаше особена инспекция, която зависяше отъ Международний Съвѣтъ въ Цариградъ, а сега ще става отъ нашия Мед. Съвѣтъ.

Докладъ: За тая инспекция се поменува въ другъ параграфъ на конвенцията, мисля въ 8-й, понеже конвенцията нѣма 60 члена, а само отъ 13 члена състои.

Председателъ: Ако нѣма нѣкой да говори повече, давамъ на гласоподавателите: приема ли Нар. Събрание 15 чл. така както стои въ проекта? (Приема се.)

Докладъ: (Чете): „Чл. 16. Въ време на инспекция отъ страната на Международний Съвѣтъ въ Цариградъ, или отъ страната на силитѣ, които сѣ подписали конвенцията, директорътъ е обязанъ да достави на делегатитѣ нужнитѣ свѣдѣния и да ги подпомогне за извършването на миссията имъ въ страната.“

Той е обязанъ тоже да вземе подъ внимание всичкиѣ бѣлѣжки, които му се направятъ подиръ инспекцията и да се ползува отъ тѣхъ слѣдъ като вземе позволение отъ Медицинский Съвѣтъ.“

Малка бѣлѣжка гдѣто се казва: „слѣдъ като вземе позволение отъ Мед. Съвѣтъ“, да се каже: „като същевременно увѣдоми Мед. Съвѣтъ“, защото иначе може би ще закъснѣе.

Д-ръ Молловъ: И тукъ ще има недоразумѣния. Ако би да дойде такъвъ отъ международната комисия, за да преглѣда и да направи нѣкоя забѣлѣжка на директора и на карантинното управление, той не може да ги тури въ дѣйствиe, до гдѣто не се съобщи на карантинний Съвѣтъ. Непремѣнно заради туй трѣба да знае или карантинний или Мед. Съвѣтъ.

М-ръ Каравеловъ: Менѣ се чини, че обясненията на г-на Д-ра Моллова си иматъ сила. Да поставимъ нашитѣ учреждения подъ вѣдомството на друго учреждение, ще бѣде голѣма ошибка. Трѣба да питамъ въ София, а не въ Цариградъ.

Д-ръ Молловъ: Именно за туй предлагамъ тая бѣлѣжка за измѣнение. Питамъ: каква ще бѣде нашата българска администрация, ако единъ инспекторъ отъ друга държава дойде и каже: тъй ще направимъ? Азъ мисля, че това не може тъй да се направи, но трѣба да става чрезъ по високото начальство. Само въ изключителни случаи може да става непосредствено, а иначе не. Както предлага комисията, то излиза, че трѣба директора да измѣни нѣщо, щомъ дойде инспектора и му каже. Но това не може да бѣде.

М-ръ Цанковъ: Ако има голѣма нужда и директора намѣри нѣкоя мѣрка за сгодна, той безъ да каже на другото може да захване; но ако я не намѣри за добра, той трѣба да вземе позволение отъ Мед. Съвѣтъ. Слѣдователно трѣба да си остане както си е въ проекта.

Председателъ: Ако нѣма нѣкой да говори, тогава давамъ на гласоподавателите: приема ли Нар. Събрание 16 чл. както си стои въ законопроекта? (Приема се.)

Докладъ: (Чете): „Чл. 17. Всичкиѣ санитарни такси и права, които ще се взематъ по българский литоралъ отъ санитарний директоръ, ще бѣдѣтъ опредѣлени споредъ съществуващата тарифа на Международний Съвѣтъ. Суммитѣ ще се вписатъ въ хазната на Княжеството, което ще прави нужнитѣ

изживения за поддръжка на санитарното управление. Тая тарифа не може да бжде измѣнена освѣнъ съ съгласието на Международниятъ Съвѣтъ въ Цариградъ.

На този параграфъ комиссията е измѣнила само думата: „литоралъ“, която е замѣнила съ българската дума: „крайбрѣжие.“

М-ръ Цанновъ: Това е умѣтно казано.

Предсѣд. Желаетъ ли нѣкой да говори? (Не желаетъ.) Ако нѣма нѣкой да говори, тогава давамъ на гласоподаване: приема ли Нар. Събрание 17 чл. съ направеното измѣнение на думата „литоралъ“ съ „крайбрѣжие?“ (Приема се.) Сега трѣба всичкий законъ да се прочете исцѣло. Желаетъ ли Нар. Събрание да се прочете сега исцѣло или по напредъ да се препише на чисто? (Гласове: да се препише на чисто.)

Д-ръ Молловъ: Понеже станаха доста измѣнения, то на комиссията остава да го поправи, да се препише и да се прочете изново.

Предсѣдатель: Тогава въ идущето заседание да се прочете.

За сега има два законопроекта внесени отъ Министра на Финанситѣ.

Секр. Даневъ: (Чете отношението на г-на М-ра на Финанситѣ, съ което внася два законопроекта:) „До г-на предсѣдателя на II обикновено Народно Събрание.

Министерството на финанситѣ, честъ има при това да внесе въ Нар. Събрание по 190 екземпляра отъ законопроектитѣ: за предупреждение съсипителното за селското население зло, което проистича отъ зеленицата и за правото, което ще се взема въ полза на окръга и общинитѣ при продажбата на добитѣкъ.

София 5 Ноемвр. 1880 г.

Министръ на Финанситѣ
Каравеловъ.

Главенъ Секретарь
Д. Каранфиловичъ.

Предсѣдатель: Желаетъ ли Нар. Събрание да се прочетѣтъ и законопроектитѣ. (Желаетъ.)

Секр. Даневъ. (Чете:)

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

ЗА

Предупреждение съсипателното за селското население зло, което проистича отъ зеленицата.

1.

Подъ името „Зеленица“ разумѣва се продажба на зелено.

2.

Тоя видъ покупка е познато по нѣкои мѣста подъ турското ѣ название „Селемъ“ а по нѣкои — съ „задавакъ“ „Чименъ“ „Захре-параси“ и тѣмъ подобни.

3.

Ни една предпродажба станала между единъ селачиникъ и единъ търговецъ, нѣма никаква сила предъ съдѣтъ, ако не е утвърдена отъ общинскій съвѣтъ.

4.

Общинскій съвѣтъ утвърждава вѣриостта на предпродажбата само тогава, когато види, че между дѣйствиелната цѣна на предпродажаемото произведение и оная, за която се предпродава, нѣма или не може да има една разлика по голѣма отъ 5—10 на стотѣхъ.

5.

Настоящия законъ има сила до когато се возобновятъ земледѣлческитѣ каспи и уставитѣ имъ се направятъ такъвъ щото они (касептѣ) да се достъпни и за най сиромашитѣ.

Предсѣдатель: Желаетъ ли нѣкой да говори изобщо?

Д-ръ Брадель: Азъ не разбирамъ, за какво се говори въ този законопроектъ. Каква е тая зеленица и каква е тая работа не знамъ.

М-ръ Каравеловъ: Сега, когато продавахме казѣното жито, азъ се интересувахъ да узная какъ го продаватъ селянитѣ и видѣхъ, че тѣ го продаватъ два пхти по евтино отъ колкото хазната. Указа се, че тѣ сж добивали пари на зеленица отъ търговцитѣ. И така видѣхъ като напр. въ Разградъ продаваха по 60 гр. 100-тѣхъ оки, когато хазната го продава по 120 гр. 100-тѣхъ оки. Въ турско време е имало такива покупки, които по послѣ бидоха запрѣтени, а тѣй сжщо запрѣтено е и въ Влашко на търговцитѣ да даватъ на заемъ пари съ лихва безъ да се знае каква ще бжде цѣната на произведенията за напредъ. За това внесений законпроектъ трѣба да се разгѣда. Това не считамъ за министерскій въпросъ. Ако го приеме Нар. Събрание, добръ; ако не, все едно, но азъ мисля, че ако се помогне до нѣидѣ съ този законпроектъ, ще бжде добръ, но ако мисли Нар. Събрание, че не може — нека го отхвърли.

Д-ръ Молловъ: Който знае що-годѣ за положението на нашитѣ селини, панстина ще види, че една таквазъ язва сжществува. Въ нѣкои окръзи житото още не е посѣяно, а е продадено. Разбира се, че се продава съ таквазъ лихва, която не може никой да дава. Отъ това слѣдва, че селянинътъ оре, сѣе и вършиѣ, а когато го овѣриѣ, взематъ му житото. За това, ако може, трѣба да се ограничи този обичай, и ще се принесе най голѣма заслуга на нашия народъ. Министерътъ не му дава министерско значение, но азъ му давамъ значение за селянитѣ и за народа и за това предлагамъ да се разгѣда и приеме. (Гласове: съгласни).

М-ръ Каравеловъ: Лично азъ бихъ помолилъ, щото комиссията, която ще се избере за да разгледа този законопроектъ, да състои отъ повече членове и по възможности да взематъ въ нея участие депутати отъ всичкитъ страни на България, защото Министерството нѣма такива свѣдѣния, за да може да сѣди за всичкитъ краища на Княжеството, а депутати има отъ всичкитъ мѣста и тѣ могатъ да дадѣтъ по точни свѣдѣния.

Предсѣд.: Приема ли Нар. Събрание да се предаде този законопроектъ на комиссия? (Приема).

Ер. Гешовъ: Азъ казвамъ да се прочете и другия законопроектъ, за да се дадѣтъ и двата на една комиссия.

М-ръ Каравеловъ: Може би у менѣ да има 5 или 6 такива законопроекти, които иматъ еднороденъ характеръ и които Нар. Събрание може да предаде на една комиссия. Нар. Събрание сега може да избере една комиссия, на която и утрѣ можемъ да дадемъ законопроекти, които сѣ еднородни съ днешнитѣ.

Предсѣд.: Отъ колко души трѣба да се състави тая комиссия?

Д-ръ Молловъ: Азъ предлагамъ 12 души.

Славейковъ: Тѣй като се вижда, че желанието на г. Министра, както и самата работа го показва, е справедливо, то и азъ поддържамъ, че законопроектитѣ, които ще се представятъ по послѣ на Нар. Събрание, понеже сѣ еднородни съ днешнитѣ, трѣба да се дадѣтъ на сѣщата комиссия. Тогавъ азъ мисля, че или сега било или по послѣ, да се избере една комиссия; но ако сега ще я избѣраме, то трѣба да се попремисли за лицата, които трѣба да бѣдѣтъ отъ различни страни. Защото до сега може би никой не е обмислилъ до толкова тѣзи законопроекти. Но споредъ менѣ, при прочитанieto на другитъ законопроектъ по добръ ще видимъ какви качества се изискватъ отъ тѣзи лица, които трѣба да изберемъ въ комиссията. За това нека прочетемъ и вторий. — (Гласове: съгласни).

Предсѣдатель: Желаетъ ли Нар. Събрание да се прочете и другитъ законопроектъ? (Желаетъ). Тогавъ да се прочете.

Секретарь **Даневъ** (Чете:)

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

ЗА

правото което ще се вземе въ полза на окръжгѣтъ и общинитѣ при продажбата на добитѣка.

1.

При продажбата на какъвъ и да е домашенъ добитѣкъ продавачътъ плаща единъ видъ данѣкъ въ полза на общината и на цѣлия окръгъ.

Забѣлѣжка: Домашенъ добитѣкъ сѣ: стада отъ овци и кози, чарди (хергелета), волови, биволи, крави, биволицы били они прегатни или на соватъ, магарета, свини, мъски (мулета) и тѣмъ подобни.

2.

Данѣкътъ е отъ два вида:

- а) опредѣленъ и
- б) неопредѣленъ

3.

Опредѣленъ данѣкъ се плаща въ полза на общината, която издава свѣдѣтелство за добитѣто, което ще се продава, а неопредѣленъ данѣкъ се взема при продаването на добитѣто отъ стойността му въ полза не само на общината, въ която става продажбата, но и на окръжгѣтъ.

Забѣлѣжка: Неопредѣления данѣкъ принадлежи само на общината, кога се продаде въ една община въ която нѣма пазаръ, а е за смѣтка на общината и на окръжгѣтъ, кога се продаде тамъ гдѣто има педѣленъ или годишенъ пазаръ.

4.

Опредѣления данѣкъ е:

- а) 1 левъ за биволъ прегатенъ и биволица съ турмаче (малаче).
- б) 80 стотинки за волъ прегатенъ и крава съ теле;
- в) 60 стотинки за биволица и крава ялова конѣ и кобили.
- г) 40 стотинки за турмаче, теле, овенъ, овца и коза съ агне и яре и най послѣ
- д) 20 стотинки за ялови овци, кози и за свини. . .

5.

Неопредѣления данѣкъ е: по една стотинка на 1 левъ.

Забѣлѣжка: отъ тоя данѣкъ само десетата частъ принадлежи на общината кога продажбата става въ община, която има пазаръ.

6.

Принадлѣжания на окръжгѣтъ приходъ, както бѣдѣния така и предишния, който се пазѣ въ ковчежничествата, оставя се подъ распоряженieto на окръжнитѣ съвети, които подъ строга и взаимна отговорност на членоветѣ си употребляватъ го за направа на окръжни болници и училища на мѣста удобни за селското население.

7.

Принадлѣжания на общинитѣ приходъ израсходва се за поправа или направа на мостове между община и община; и за поддържане на бѣднитѣ въ общината ученици.

8.

Отъ денѣтъ обнародването тоя законъ, никой не води вѣнъ отъ окръжгѣтъ на общината си, добитѣ безъ да е снабденъ съ свѣдѣтелство отъ общината; а общинитѣ се располагатъ да предаватъ на полицейскитѣ власти, а тия послѣднитѣ на мировитѣ сѣдици, всички ония, които би вѣзли въ градъ или село безъ да сѣ снабдени съ свѣдѣтелство за добитѣто, което водятъ при себѣ си.

9.

Ония, които не би се съображавали съ наредбитѣ на тоя законъ, наказватъ се съ штрафъ въ полза на общината, като неиспълнителни на правителственитѣ наредби.

Председателъ: Желает ли някой да говори върху този законопроектъ изобщо?

Д-ръ Браделъ: Отъ прочетеното тукъ виждаме, че се предлага да се взема единъ данъкъ отъ страна на общинитѣ и ще се харчи въ полза на окръга и самитѣ общини, тъй щото нищо не дохожда въ касата на държавата и въпросътъ си остава чисто общински. За това азъ не разбирамъ, защо се внася отъ Министерството на Нар. Събрание такъвъ единъ законопроектъ на одобрение, когато тая работа може да бжде въ една община тъй, а въ друга иначе.

М-ръ Каравеловъ: Азъ мисля, че всички знаете, че това бѣше другъ данъкъ въ всичкото време отъ освобождението ни насамъ. Въ миналата сесия искахме да го унищожимъ, но не можихме, защото бѣше вече продаденъ на прикупници, тъй щото всичко щото е могло да се направи, било е това, да се оставятъ паритѣ въ казначействата и оставихме за тая сесия да се рѣши и разгледва какво трѣба да бжде съ този данъкъ. Правителството се интересува въ това, не като съ данъкъ, но се интересува въ прекратяването продажба на краденъ добитъкъ. Освѣтъ това Нар. Събрание има право да рѣшава не само свѣтѣ работи, но и общинскитѣ. За това въпросътъ на г-на д-ра Браделя нѣма никакво значение.

М-ръ Цанковъ: Чудно ми е, че г-нъ д-ръ Браделъ пита: понеже това е общински законъ, защо се внася въ Нар. Събрание, когато всичко, което се е отнасяло до общинитѣ, не е трѣбало да минава презъ Нар. Събрание. Струва ми се, че сте чели, ако не на Български, то поне на другъ язикъ единъ общински законъ и сте видѣли, че тамъ приходитѣ на общината ставатъ съ нѣколко закона и че всекиъ приходъ на общината си има особенъ законъ. Тука е само единъ приходъ за продажба на говеда, за това и той трѣба да става чрезъ единъ законъ.

Тодоровъ: Нар. Събрание пожела да слуша четението на другия законопроектъ, за да ги даде на една комисия, като се каза, че бѣтъ еднороденъ съ първий. Азъ не виждамъ да е еднороденъ, защото зеленицата е едно зло, приходящо отъ вѣтъ, което трѣба да се отмахне, понеже събира население; а колкото се отнася до другия законопроектъ, той е съвсемъ друго нѣщо. Той е административно нѣщо, а не е вѣщино; и той трѣба да бжде нареденъ не тъй, както го виждаме тука нареденъ, но искамъ да кажа, че намѣрвамъ твърдѣ редовно опредѣлений и до сега съществуващия данъкъ. Защото нѣкой чловѣкъ когато повлече да си продава вола или коня, той ще вземе свидѣтелство отъ кмета, за да му се засвидѣтелствува и потвърди, че

добитъкътъ е собствено неговъ, а не краденъ. Той му взема 1 левъ на 100 лева. Това значи, че единъ конъ подѣжи подъ данъкъ 10 пжти, ако се продаде 10 пжти, т. е. 10 пжти плаща десетъкъ, когато за другитѣ произведения се плаща десетъкъ еднажъ въ годината. Това нѣщо въ турско време го имаше. Населението много силно ще почувствова това и много незадоволствия ще има, защото и турското правителство само го бѣше унищожило по селата. Това е нѣщо несправедливо. Какъ може една стока единъ пжтъ да плаща гюмрюкъ, а единъ добитъкъ 10 пжти?

Още повече има да кажа за 8 членъ, който казва: „отъ деня на обнародването този законъ, никой не води вѣтъ отъ окръга на общината си добиче безъ да е снабденъ съ свидѣтелство отъ общината.“ Значи, че чловѣкъ, който излиза вѣтъ отъ окръга си, трѣба да има свидѣтелство за добитъка си, когато знае, че чловѣкъ може да пжтува отъ едно мѣсто на друго, безъ да го пита нѣкой за пашапортъ; слѣдователно за него не трѣба пашапортъ, а за коня или вола му ще потрѣба. Това твърдѣ ограничава свободата. (Гласове: да крадатъ.) Достатъчно е, когато ще да води чловѣкъ скота си на пазаръ да му се дава свидѣтелство отъ кмета, което да е потвърдено отъ същия кметъ, а повече свидѣтелства не сж потрѣбни.

М-ръ Каравеловъ: Първо ще забѣлжа, че г-нъ Тодоровъ влиза въ детайлъ, когато трѣба да говоримъ изобщо. Намаление може да се направи и ще се направи колкото турци Нар. Събрание: напр. 20 сан. на единъ-колко. Азъ не се интересувамъ за хазната, защото отъ тѣзи пари ни една пара не влиза въ нея. А този проектъ направихъ за това, понеже се обѣцахъ въ миналото Събрание, че ще го направя. Но най малко се интересува Министерството за какъвто и да е детайлъ. За този законъ може да се избере 15-членна комисия, да го разгледва. Може дажднето за овцитѣ или магаретата съвѣтъ да се нехвърли. Само моля да се избере комисия да го преглѣда и както намѣри за нужно, това да направи. Желателно е само да се обезпечи населението, понеже има на купове крадени конѣ, волове, свѣци и пр. Азъ не зная, защо сж толкова разговори за такива дребни работи.

Д-ръ Браделъ: Менѣ азъ ме разбира г-нъ М-ръ на Финанситѣ, когато направихъ запитване до него върху тѣзи законопроекти. Азъ направихъ това запитване особено по тая причина, понеже до сега не е миналъ презъ Нар. Събрание законъ за общинското управление; а като това се касае за общинитѣ, то азъ мисля, че ще бжде внесено въ общинския законъ. Ако се каже, че това е финансовъ страна за общината, то азъ има да кажа,

че всяка община има и много други приходи, които не се определят по този закон. Но всички приходи и разходи могат да се определят въ общинския закон; а тук гледаме само един кжс отъ общинския закон. Когато още миналата година се говореше за общинския закон, то азъ не зная по коя причина сега още не е внесенъ и не зная на какви основи се управляватъ общинитѣ. Сега питамъ: въ какво отношение стоятъ тѣзи законопроекти съ законътъ за общинитѣ? И желая да зная: какви приходи могатъ да иматъ общинитѣ безъ съгласието и какви съ съгласието на Министерството? Азъ повтарямъ, че този законъ стои въ най-близко отношение къмъ общинския законъ.

Д-ръ Каравеловъ: Въ какво отношение стои този законъ къмъ общинския, азъ не зная, но има заключение отъ Нар. Събрание, че нѣкои данъци, които до сега се внесоха въ казначействата, не се унищожаватъ, но ще се расподѣлятъ споредъ рѣшението на Нар. Събрание. Ако да не се приеме този законопроектъ, тогава азъ какъ ще направя съ тѣзи данъци послѣ 1-й Мартъ. Азъ бихъ желалъ да се освободя отъ това; но за да се освободя, трѣба да стане постановление отъ Нар. Събрание.

Д-ръ Беронъ: Азъ ще отговаря на г-на Тодорова, гдѣто каза, че единъ чловѣкъ не ще да смѣе да излѣзе съ добитѣка си отъ една община до друга безъ свидѣтелство отъ кмета. Но тукъ трѣба да забѣлѣжа, че само за онзи добитѣкъ трѣба да има свидѣтелство, който е за проданъ, а не за всѣкий добитѣкъ въобще.

За второто: бива ли да се заплаща 10 нхти мито за единъ добитѣкъ, азъ мисля, че щомъ вземе такъвъ единъ билетъ за позволение за продаване, тогава не трѣба всѣкий нхтъ да взема.

М-ръ Каравеловъ: Това сж въпроси детайлни. А колкото за какъ е било въ турско време, азъ има да кажа, че съмъ умалилъ данѣка, понеже искамъ по 1⁰/₀, а въ турско време вземаха по 2⁰/₀; но все-таки трѣба нѣщо да се нареди. Нека влѣзе законопроекта въ комиссия, да го разгледатъ и да го измѣни, защото е вѣроятно, че има нѣкой неудобности въ него. Може би да се намѣрятъ и други неудобности и грѣшки. За това трѣба да се измѣни и исправи и работата е свършена.

Д-ръ Браделъ: Въпросътъ се поясни. Поне г. М-ръ на Финанситѣ опредѣли причинитѣ, по които внася този законопроектъ, понеже има градски приходи, които общинитѣ сж събирали, а не се е знало, кому ще принадлежатъ тѣзи приходи. За да удовлетвори тая неизвѣстностъ, г. М-ръ на Финанситѣ е внесълъ този законопроектъ, но струва ми се, че не е съвсѣмъ вѣрно разбралъ положението на работата. Тукъ бѣше въпросътъ частно за тѣзи при-

ходи и сѣтнѣ работата бѣше за изработването на единъ общински законъ, въ който да се опредѣлятъ границитѣ на дѣятелността на общината и правата нейни. Положението на общинитѣ е наистина неопредѣлено и неопредѣлеността имъ се иска за неизвѣстността: кому принадлежатъ тѣзи приходи. Макаръ, че се удовлетворява тѣзи нужда съ този законъ, но азъ мисля, че по добръ ще бѣде да заяви правителството, че се отказва отъ тѣзи приходи. А когато се направи общинския законъ, тогава да влѣзатъ въ него тѣзи постановления.

М-ръ Каравеловъ: Радвамъ се, че нѣкои депутати иматъ по добра паметъ отъ мене, но до колкото азъ зная, че ни единъ отъ тѣзи въпроси, които г. Д-ръ Браделъ каза, не се възбуди. Азъ намѣрихъ, когато ставаше събирането на тѣзи данъци, че тѣ задаваха страшни главоболия, за това додохъ въ Нар. Събрание и казахъ, че ние желаемъ да се откажемъ отъ тѣхъ. Азъ бихъ желалъ да се унищожатъ съвсѣмъ, но не бѣше възможно, защото бившето Министерство бѣше го продало на прекупници и азъ не могъ да разваля контрактитѣ. Колкото за този налогъ на интизаптъ не можемъ да го унищожимъ, защото трѣба да се контролиратъ продажбитѣ, които ставатъ.

Стамболовъ: Менѣ се струва, че въ този законопроектъ ако се говори за общинитѣ като отделна частъ, въ сѣщото време се говори за окръжитѣ, защото се говори за пазаритѣ, гдѣто се събиратъ хората, понеже има таквизъ градове, които се ползватъ съ нѣкои привилегии, като взематъ данѣкъ отъ два три окръга, а го употребяватъ за своитѣ общински нужди. Между това необходимо е да отиватъ такива нѣща за нуждитѣ на цѣлий окръгъ, за това трѣба да се опредѣли, какъ да става съ тѣзи общини, гдѣто ставатъ пазари и какъ съ онѣзи, които даватъ свидѣтелства на хората, които водятъ добитѣкъ.

Колкото за общинския законъ, то се вече печата проекта на господина Цанкова съ нѣкои допълнения и може за нѣкой денъ да се внесе. А така сѣщо има и други хора, които сж готови да внесатъ своитѣ проекти. Ако можемъ да туримъ това въ законопроекта за общинитѣ, добръ; ако ли не можемъ да го туримъ, то да си остане като отделна частъ. Приходите могатъ да се промѣняватъ всѣкий денъ особено за такива работи, гдѣто се плаща отъ влизанieto и излизанieto на скотоветѣ въ селото. А въ общинския законъ трѣба да е нѣщо постоянно; и за този приходъ може само изобщо да се помене като единъ приходъ на общината. За това предлагамъ да се даде на сѣщата комиссия, която е избрана за първия законопроектъ. И като е въпроса за интизаптъ, който се дава за общински потреби,

то да остане до тогава, до гдѣто се представи законопроектъ за общинитѣ, когато ще се види, да ли трѣба да се съедини съ него, или да си остане като отдѣленъ законъ.

М-ръ Каравеловъ: Сбиркатъ съмъ въ заглавието. Ако бѣше казано въ него „за пазаритѣ“, тогава не щѣха да станатъ такива препирни.

М-ръ Цанковъ: Г-нъ д-ръ Браделъ питаше за общински законъ. Истина г-нъ С амболовъ му каза, че има единъ внесенъ законопроектъ и че има къмъ него едно допълнение, което сега се печата, но азъ некамъ да кажа на г-на д-ра Браделя, че въ никоѣ общински законъ приходи не се опредѣляватъ. Приходите именно сж два вида: приходи, които излизатъ отъ имота на общината и приходи, които се позволяватъ чрезъ особенъ законъ на държавата. Тѣзи послѣднитѣ приходи постъпватъ тогава, когато държавата отстъпи отъ единъ данѣкъ на общината. Тѣзи закони сж различни отъ общински законъ и се промѣняватъ всѣкога, а заради туй се правятъ отдѣлно. А въ общински законъ, за когото става дума, се поменува, че общинитѣ иматъ приходи или отъ своитѣ имоти или отъ нѣзи, които държавата имъ отстъпва.

Тодоровъ: Исполно като говорихъ за този предметъ, азъ се пуснахъ въ подробности. Това го признавамъ, но азъ счетохъ за нужно да говоря за подробности. Въ отговоръ на г-на д-ра Браделя има да кажа, че този законъ е независимъ отъ закона за общинитѣ, заради туй трѣба да се разгледва въ Нар. Събрание. Защото ако оставимъ правото на общинитѣ, тогава тѣ могатъ да си направятъ различни тарифи и никога не ще можемъ да дойдемъ до общъ законъ въ това отношение. Преди всичко пакъ трѣба да видимъ, да ли ще дадемъ този приходъ на общинитѣ или не. Въ турско време този данѣкъ бѣше на държавата, и заради туй той е независимъ отъ общински законъ. Като е така трѣба да се даджъ тѣзи проекти на комисия.

Д-ръ Браделъ: Това е работата, че не зная, кждѣ ще се отнесжтъ, като сега още нѣмаме общински законъ; слѣдователно проектътъ може да си остане на страна и когато ще говоримъ за общински законъ, тогава можемъ да споменемъ и за тѣзи работи, които ми се струва, че сж свършмъ общински. Колкото за това, що г-нъ М-ръ на Финанситѣ проиически забѣлѣжи т. е. ако да бѣше заглавието друго, то не е нѣло да има тѣзи препирни, имамъ да му кажа, че това е много чудно и нека не мисли, че нѣкой не е проумѣлъ за какво е работата тука.

М-ръ Каравеловъ: Азъ се интересувамъ за този законопроектъ толкова, колкото имамъ предъ очи напата хазна, понеже азъ не зная отъ 1-й Мартъ какво ще прави: ще ли вземамъ тѣзи данѣци или не. Но щомъ се рѣши този законопроектъ, тогава ще зная

какъ ще прави. Нещастие е, че не съмъ турилъ заглавието му „законопроектъ за пазаритѣ“, защото тогава дѣйствително не щѣха да станатъ никакви препирни.

Колкото за законътъ за общинитѣ, азъ не зная кога ще дойде, но тукъ се ражда единъ въпросъ, който трѣба да се рѣши. За това азъ предлагамъ да дадемъ тѣзи проекти на комисия. (Гласове: съгласни, исчерпано е.)

Славейковъ: Жално е... (Гласове: исчерпано е. Въпросътъ е исчерпанъ.....)

Предсѣдателъ: Който мисли, че въпросътъ е исчерпанъ да си дигне ржката! (Менишество.) Слѣдователно висегласието е да се говори.

Славейковъ: (Продължава.) По многото отъ това, което имамъ да кажа се искаха вече и работата се обясни. Това е само г-да, което ме очудва, че когато човекъ не рачи да разбере едно нѣщо, то е напразно и трудно да му обясняватъ. Тука нѣма свързка съ общинитѣ и който мисли, че има свързка, това не е нищо друго освѣнъ неистѣлкувание. Всѣкий отъ насъ може да види има ли свързка или не, по споредъ менъ нѣма. Този въпросъ бѣше представенъ въ преднишната сесия и Министерството бѣше задължено да го рѣши, понеже данѣктъ бѣше въ различно положение, слѣдъ като искаха общинитѣ да си го присвоятъ. Но сега ако Събранието намѣри за нужно, може да се произнесе: да ли общинитѣ имаха право, когато искаха да си го присвоятъ и волята на Събранието е законъ.

Каза се, че общински законъ нѣмало, но такова нѣщо, когато се претендира за пари, не принадлежи на общински законъ, защото общинитѣ до сега не можеха да се располагатъ съ този приходъ. Сега правителството, като се отрича отъ него, може да се въведе въ общински законъ; но ако не бѣше рѣшено, тогава не можеше общината да се занимава. Заради туй необходимо бѣше правителството заедно съ Нар. Събрание да рѣши този въпросъ и ако е за отхвърляние това, добръ, можемъ да рѣшимъ да се отхвърли; ако ли не, можемъ да го внесемъ въ общински законъ. За това моли да се прекъснатъ думитѣ, които си нѣматъ мѣстото и законопроектътъ да се даде на комисия. (Гласове: исчерпано е, исчерпано е.)

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание да се даде и тоя законопроектъ на комисия? (Приема.) Приема ли Нар. Събрание да се избере една и сѣща комисия за двата законопроекта? (Приема.) Отъ колко члена да състои тая комисия?

Д-ръ Браделъ: Отъ 12 члена.

Ат. Игнатовъ: Азъ предлагамъ 6 души, защото имаме и много други работи.

Славейковъ: Г-да, каза се и по напредъ заблѣжихъ, че има и други предложения. а може и тѣзи да се внесатъ и дадатъ на същата комиссия. Но тѣзи дѣла сж такива, които изискватъ членове отъ по вече общини за да ги разбератъ. Заради туй удобрявамъ предложението на г-на д-ра Берна да бждатъ 12 души, защото трѣба да се чуятъ различни обичаи по различните мѣста.

Предсѣдатель: Приема ли Народ. Събрание, щото членоветъ на комиссията да бждатъ 12 души. (Приема се.) Какъ желае Нар. Събрание: по тайно ли или по явно гласоподавание да се избератъ: Гласове: по явно.)

Стамболовъ: Менѣ ми се струва, че сега трѣба да се запазва редъ, по който всѣкий депутатъ да може да предложи едного. Азъ предлагамъ г-на Георгия Момчовъ. (Приема се.)

Никола Тошковъ: Азъ предлагамъ д-ра Брадея. (Приема се.)

Соколовъ: Азъ предлагамъ Цека Вълчовъ.

Предсѣдатель: Той е вѣче въ друга комиссия. (Приема се.)

Коевъ: Азъ предлагамъ Илия Костовъ представителъ отъ лѣсковската околия, жителъ отъ Долня Орѣховица. (Приема се.)

Бръшляновъ: Азъ предлагамъ г-на Андрея Цанова. (Приема се.)

Тодоровъ: Азъ предлагамъ Лазара Дукова. (Приема се.)

Ангелъ Костовъ: Азъ предлагамъ Атанаса Игнатова. (Приема се.)

Ер. Гешовъ: Предлагамъ г-на Бръшлянова. (Приема се.)

Райчо Поповъ: Азъ предлагамъ Калча Наскова. (Приема се.)

Секр. Даневъ: Азъ предлагамъ г-на Петра Станчевъ. (Приема се.)

П. Станчевъ: Азъ съмъ членъ отъ прошектарната комиссия и давамъ оставката си.

Предсѣдатель: Приема ли се оставката на г-на Петра Станчева? (Приема се.)

Савва Изановъ: Предлагамъ Еремия Гешова. (Приема се.)

Д-ръ Молловъ: Тѣй като се знае, че за разискването на този въпросъ се изискватъ лица отъ различни мѣста, то азъ предлагамъ г-на Хорозова. (Приема се.)

Пановъ: Азъ предлагамъ Атанаса Безиричъ пазъ видинский окръгъ. (Приема се.)

Предсѣдатель: Станаха 12 души.

Дюкмеджиевъ: Азъ имамъ едно запитване.

Предсѣдатель: Г-нъ Министръ на Правосъдието има да отговори сега на друго запитване.

М-ръ Стояновъ: При всичко, че онзи день не-

можихъ хубаво да запомня запитването на г-на Пенка Храновъ, но колкото бѣхъ запомнилъ тогава, постаряхъ се незабавно да кажа своите разяснения. Като имамъ днесъ писмено представена интерпретацията, то имамъ честта да отговоря по подробно.

Има 5 запитвания:

Първо, (Чете:) Защо може единъ сѣдия или по добръ единъ предсѣдатель на единъ окр. сѣдъ отъ сегашното устройство, да не припознава извършения законно дѣла отъ закритите бивши окръжни сѣдилища? — На това питане нищо друго нѣма да кажа, освѣнъ че у насъ има законъ, въ който е показанъ редъ, по който да се расправятъ тѣзи работи, които не може никой да рѣшава освѣнъ сѣдилищата по редъ: мировий сѣдия, окр. сѣдилище, Апел. Сѣдъ и т. н. т. Ако има рѣшение, което не може да се изпълни, то трѣба да се даде на Апп. Сѣдъ; ако има не разгледани дѣла, тѣ трѣба да се подигнатъ изново. И въобще сѣдопроизводството показва пътъ за това. Ако нѣкое сѣдилище се откаже отъ едно рѣшение, то не прави постановление, то само е въ правото си. Четвъртото запитване: защо да стоятъ дѣлата — азъ взехъ по напредъ да отговоря на послѣдните запитвания — за които трѣба да се издадатъ актове на продажбата, на които крѣпостните и актови мита сж заплатени.

Тукъ не е показано кой окръженъ сѣдъ се обвинява, но предполагамъ, че ще бжде този окръгъ, отъ гдѣто е представителътъ г-нъ Ненко Храновъ. Азъ положително зная, че за дѣлата, които трѣбаше да се възврънатъ на мировитѣ сѣдилища, е направено; и за дѣлата, които трѣбаше да изпълнятъ окр. сѣдилища, е направено потребното. Но да предположимъ, че не е направено това. Разумѣва се, че тогава ще се накаже онова сѣдилище, което е направило забавността. Азъ всѣкога ще бждя благодаренъ, ако ми се показва, кое сѣдилище остави такива заявления безъ послѣдствие и ще му се даде надлѣжний ходъ.

Третото бѣше (Чете:) На основание на кой законъ, на основание на коя статия или членъ отъ съществуващите закони въ Княжеството ни, може единъ сѣдия или по добръ да кажа единъ предсѣдатель на единъ окр. сѣдъ отъ сегашното устройство да не припознава законно-извършения дѣла отъ закритите бивши окр. сѣдилища?

И това е такова запитване, което е съвършено отдалечено, безъ да се знае по отношение на кой фактъ се казва това. Разумѣва се дѣлата на предишните окр. сѣдилища се разгледватъ отъ сегашните. Ако има рѣшения и не изпълнени листове, то има сѣдебенъ редъ за изпълнение. Ако едно сѣдилище не прави това, което предписва законътъ, то

интересующето лице може да се оплаче отъ него по показаний съдебенъ редъ.

Второто бѣше. (Чете:) Като какво е мислилъ г-нъ Министръ на Правосъдието, когато е назначавалъ за председателъ на окр. съдъ едно лице, което единъ пакъ е вече злоупотребило и е дадено подъ съдъ и да ли е знаелъ Г-нъ Министръ, че г-нъ Грънчаровъ е подсъденъ или не, и ако е знаелъ, то по какви съображения го е назначилъ пакъ на служба и то на такава деликатна и важна, съ която му е дадено въ рѣцѣтъ съдебната на 12000 дупи? — Такава свѣдѣния нѣмамъ. Г-нъ Грънчаровъ още лани е билъ председателъ на трѣнскій окр. съдъ и съ Указъ отъ 21 Окт. е замѣстенъ съ другъ председателъ, а въ Указа е казано, че не се замѣства по друга вина, ами че се има предъ видъ за друга служба. По какви съображения мойтъ предѣстникъ го е дигналъ отъ трѣнскій окр. съдъ, не знамъ, но понеже го е оставилъ предъ видъ на друга служба, то ще рѣче, че се отчислява до когато излѣзе друга служба, за да се назначи пакъ. А на каквъ съдъ е даденъ и кога, таква формални свѣдѣния азъ нѣмамъ.

Дохождамъ на първото запитване, гдѣто се казва: (Чете) Какво мисли да направи г-нъ Министръ по съдебната частъ за напредъ за да помогне на днешний хаосъ, въ който се намиратъ съдилищата.

Г-да! има само 4 мѣсеца отъ какво имамъ честта да представи цѣлъ редъ законопроекта, за да помогна именно на нашитъ съдилища, защото бѣше на първо мѣсто да се послужи на тѣзи съдилища, като видѣхъ по напредъ и познахъ невъзможността да се продължава онова състояние. Азъ не искамъ никого да укорявамъ както и тогава казахъ, че нѣма никого да укорявамъ, защото онова съдебно устройство стана временно и се направи на единъ съвсѣмъ разрушенъ порядѣкъ. Онова бѣше съвършено едностранно въ извѣстно отношение, именно когато се направиха временнитъ правила, тогава съществуваха и още военнитъ съдове, които въ голѣма степенъ запълнюваха недостатъчността на нашитъ съдове по временнитъ правила. Военнитъ съдове изведнажъ се унищожиха и всичкитъ дѣла преминаха въ нашитъ съдилища. Правителственитъ членове бѣха заети всѣкога съ особни дѣла: единъ правеше слѣдствия, другъ пишеше актове, а оставаше само единъ председателъ съ двама почетни членове и рѣшаваше всичкитъ важни дѣла, които сж подсъдени на съда отъ първа инстанция. — Да се осажда человекъ на вѣченъ затворъ, на 15 години тѣжко наказание, рѣшаваше председателътъ съ почетнитъ членове, които случайно сж били въ това съдилище, защото сж били измѣнявани. Издирването на престѣпленията въ това отношение бѣше въ такава опасностъ, щото

нито честта на гражданина, нито виновността на опаснитъ за обществото хора не можеха да се извършатъ, както трѣбаше да се извършатъ. Отъ друга страна, азъ съмъ говорилъ тогава, че мировитъ съдии, които въ токова много отношения се показаха необходими, догдѣто да замѣстятъ единъ голѣмъ недостатѣкъ, който се представи отъ старитъ окръжни съдилища. А тѣзи недостатѣки бѣха именно: много разноски, далечина, формалности и пр.

За новото съдебно устройство много се говори, отъ какъ имамъ честта да го предложа въ Народ. Събрание и отъ какъ се полага въ дѣйствиѣ. Тогава казвамъ, че азъ направихъ това, като вземахъ на страна всичкото самолюбие, защото мисляхъ, че прави една услуга. Всички знаете, че мнозина, които сж говорили и може би представяли дѣлата като хаосъ — която дума чини ми се нѣма си мѣстото — не сж говорили това що е въ интереса на страната, не сж говорили за да се допълни приетото съдебно устройство, а искали имъ се е да пишатъ статии въ нѣкои газети, че сегашний Министръ е направилъ „хаоса.“ А ние знаемъ, че имаме и другъ Министръ и при всичкитъ му обѣщания не памѣрихъ друго, освѣнъ половинъ законъ за мировитъ съдии, за който трѣбаше много да се работи, за да се направи нѣщо хубаво; и това, което се е направило, разумѣва се, че никой не може да мисли да е дѣло съвршено. Има още много да се прави. Има други работи, за които не съмъ говорилъ тогава и макаръ сега да говоря, не можемъ да ги направимъ. Този е въпросъ най важенъ, слѣдователно трѣба да се памѣрятъ хора. Азъ колкото можахъ въ това кратко време направихъ го, и днесъ вече по мѣрката на възможността се положила въ дѣйствиѣ. Единственното пѣщо, което може да се направи и то не тѣй съвршено както се изисква, е да се повикатъ инострани юристи, за да поспособствуватъ за по добро изпълнение и вършение тѣзи закони, които ние приехме; но това независане отъ мене. Въпросътъ за инострани юристи се протакане по причини, които не трѣба да казвамъ; но имаме данни, че въ скоро време и този недостатѣкъ ще се допълни, така щото думитъ, които въ газетитъ се пишатъ и въ такова едно запитване казватъ, азъ ги отдавамъ не на желание, че това съдебно устройство трѣба да се поправи, но да се компромитира, че единъ кой си не е можалъ нищо да направи. Отъ своя страна съмъ правилъ, колкото ми позволяваха силитъ и за напредъ можъ да направи нѣщо, ако имамъ довѣрието на Князи и Нар. Събрание.

Ненко Храновъ: Жалъ ми е, г-да, че колкото и да се трудихъ да направя моето запитване къмъ г-на Министра така, щото да не се обиди, то виждамъ сега, че той се чувства обиденъ отъ запит-

ванието ми. Азъ никакъ не съмъ помислилъ да направя такава нѣщо, но мислилъ съмъ, че той ще разбере моето запитване. Но колкото азъ разбрахъ отъ думитѣ на г-нѣ Министра, той захваща отъ послѣдното, което бѣхъ запиталъ азъ, именно отъ 5-то запитване. Тамъ гдѣто съмъ казалъ: на кое основание Окръж. и Апелативниятъ Сѣдъ не признаватъ ония рѣшения или присѣди. Азъ мога да наведа и нѣкои фактове, които могатъ да разяснятъ работата. Гдѣто казахъ за окр. сѣдове, то имаме единъ фактъ въ нашата радомирска околия. Селата Чуковецъ и Друганъ се препиратъ за синура и сѣдили сж се вече и въ турско време, въ което сж добили такава една пресѣда, която бѣше отъ 100 души свидѣтели подтвърдена и която гласеше въ полза на селото Друганъ. Но какво направиха хората. Предадоха работата на сѣдъ и отидоха да се сѣдятъ въ Кюстендилъ, и тия се сѣдятъ за междата. Но какво имъ каза г-нѣ председателътъ, когато му дадоха илимъ. Той имъ каза: „вие сте се сѣдили въ турско време, а азъ тия пресѣди неприпознавамъ“. Колкото за апелативнитѣ сѣдилища, имамъ случай да дойда въ апелацията, когато се разгледва едно дѣло на единъ турчинъ, който преди 50—60 години е завладѣлъ мерата на селото. Призовката на селянитѣ не била проведена, но дѣлото се рѣши въ правителствена полза, отъ страната на което имаме тамъ единъ финансовъ чиновникъ, за да го защитава. Като се сѣдѣше турчинътъ искара единъ актъ (тапия), който казваше, че му е отдадена отъ Правителството земята самъ да я работи и да плаща десѣтъкъ, но апел. сѣдилище кога се произнесе, не знай, но самъ акта говори за мерата, че е била правителствена, макаръ чиновника да настоява споредъ акта, че нѣма право да я продава, но че трѣба да се даде на селянитѣ да я работятъ и да плащатъ десѣтъкъ. Но сѣдилището се произнесе иначе и не отдаде право на турчина да се располага и каквото ще да прави. Това е единъ фактъ за апел. сѣдилище. За четвъртото запитване, за което г-нѣ Министръ каза, че дѣлата трѣба да сж распратени, но че той не знае до кои сѣдилища се касае тѣзи работа, когато азъ именно съмъ писалъ за Кюст. и за Радом. дѣла. Азъ знай, че 4 или 5 дѣла има въ Радомиръ, но 200 или 300 стоятъ въ Кюстендилъ въ канцелярията на сѣда. За това има единъ фактъ, защото за 1500 гр. се подава искъ и призовка дадоха да се издаде въ Кюст. Окр. Сѣдъ. Азъ мисля, че това не е въ Радомиръ, но Нар. Събрание да се произнесе за това. (Веселостъ.)

За третото запитване Г-нѣ Мин. каза, че не е билъ знайль за г-на Грънчарова да е билъ подсѣдимъ. Колкото за това азъ мисля, че не

само азъ, но и нѣкои отъ г-да представителитѣ трѣба да знаятъ и азъ бихъ молилъ, който знае, да каже, че той е подсѣдимъ. Азъ мисля, че има мнозина, които знаятъ за това. До колкото азъ съмъ се научилъ, то дѣлото му било въ губернский админ. съвѣтъ и той е злоупотрѣбилъ не въ Трънъ, а въ Дубница. Азъ ще покажа повече къмъ третото запитване. (Гласове: стига, стига.) Именно за актоветѣ, гдѣто каза г-нѣ Министръ, че не съмъ разяснилъ, за кои актове именно. Преди една или двѣ години турцитѣ, които сж продавали земята си на хората, взели сж си паритѣ, ходили сж на окр. сѣдъ, давали сж такриръ, заплащали сж крѣпостно и друго мито и тогавашний членъ нотариусъ не можаше да успѣва да издава актове, но е издавалъ само квитанции, че е приелъ ресимътъ. Той е правилъ протоколи при сѣдилищата за — че е продалъ турчина земята си и не приелъ всичкитѣ свидѣтелства касателно земледѣлческата и сиротинската каси. Тамъ той си е приелъ напълно паритѣ, като е исповѣдалъ, че е продалъ имуществата си и остава на сѣдилището да издаде актоветѣ. Но сега какво направи председателътъ. Той повърна 40 или 50 дѣла, въ които се пише, колко е вземено актово мито, за колко е вземено мѣстото и колко е платено за квитанция; и казва азъ не припознавамъ тѣзи дѣла, онѣзи, които сж взели паритѣ нека ви даджтъ актове. А колкото за първото запитване, отъ което Г-нѣ Министръ се е обидилъ, азъ не съмъ мислилъ такава нѣщо да направя. Азъ разбирамъ хаосъ това, защото работитѣ въ сѣдилищата отиватъ много объркани. Хората ходятъ, стоятъ, чакатъ и нѣма да имъ се глѣдатъ работитѣ. Азъ пакъ ще поменъ за кюст. окр. сѣдъ. Има хора на които рѣшението е свършено и трѣба да имъ се издаде въ 5—10 дѣна рѣшение за да могатъ да апелиратъ, но рѣшение имъ се издава на послѣдния дѣнъ и хората изгубватъ сроковетѣ и съ това и правото за апелирание. Друго едно има. Преди закриванieto на бивший радом. окр. сѣдъ, тогавашний членъ изслѣдователъ привиква двамина хора, които не бѣха виновни и ги затвори. Отъ тѣхъ едина избѣга отъ затвора, но той отива, хваща двама чловѣци и една жена и иска да му кажатъ, гдѣ се намира този чловѣкъ. Отъ гдѣ да го знаемъ, казали тѣ. Вие сте го испустнали, да сте го държали. Той арестува тогава двамата чловѣци и жената, но послѣ членътъ отъ апелацията пустна жената, а онѣзи двама лѣжаха 73 дѣна, вжтрѣ въ които имъ изгорѣ полето въ най работното време. Тѣ сега гладуватъ. Макаръ да бѣхме телеграфирали до г-на председателя на сѣдилището и направихме прошение да се пустнатъ подъ поржчителство, но на праздно. Тѣзи хора не осѣдени, за които се дава всѣкакво поржчителство

се държаха 73 дена затворени. Това азъ го зная хаосъ.

М-ръ Стояновъ: Азъ не знамъ какво мислене г. Ненко Храновъ за хаосътъ, но азъ зная какво ще рече хаосъ. — Ако негова милостъ прави запитвания, то трѣба да си има нѣкоя цѣль. И ако мисли, че има нѣйдѣ неиспѣлнени рѣшения и че има бавностъ по сѣдилищата, той трѣба да се оплаче, ако се касае до него, на по горни сѣдилища. Властѣта ще направѣ всичко по сѣдебенъ редъ въ границитѣ на закона.

Ненко Храновъ: Азъ пакъ моля г. Министра да му се не вижда обидно, ако съмъ го запиталъ. Ако съмъ го питалъ, азъ го питахъ на основание на Конституцията. И до толкова азъ разбирамъ отъ сѣдебенъ порядъкъ, че Министерството на Правосѣдието е надзирателъ на всички сѣдилища, както го казва чл. 113 отъ сѣдебнитѣ правила.

Грънчаровъ: Азъ не искамъ да говоря за себе си, но само като депутатъ ще да каже нѣщо въ защита на кюстендилскитѣ окр. сѣдъ. Отъ всичко що каза г. Ненко Храновъ излиза, че тукъ е работата просто за личенъ интересъ. Азъ не искамъ да говоря въ Нар. Събрание за такива работи, само казвамъ, ако е имало нѣщо, то може да се отнесе касателното лице на надлѣжната властъ, по редътъ както го показва законътъ. Само имамъ да кажа за думата хаосъ, която споредъ думитѣ на г. Ненко Хранова го имало въ кюстендилскитѣ окр. сѣдъ и че не било нищо въ редъ; азъ тържественно обявявамъ предъ Нар. Събрание, че това сѣ праздни думи отъ него и че дѣлото се предаде въ време на мировото сѣдилище и всѣкий чловѣкъ може да види тамъ на срочната книга, че до 1-й Януар. сѣ назначени дѣла за разгѣждане и че този сѣдъ, отъ когото се оплаква, е раздалъ суммитѣ както трѣба. Слѣдователно гдѣто се оплаква, не знае защо. Оплаква се тоже за нѣкои селени, но тѣ сѣ били отъ радомирскитѣ окрѣги и кюстендилскитѣ окр. сѣдъ е постановилъ на основание на телеграмата, която му бѣше пратена, че радомирскитѣ сѣдъ трѣба да испита и послѣ хората да се отпущнатъ подъ порѣчителство. Това всичко, което каза г. Ненко Храновъ е праздно и нека си оттегли всичкитѣ думи, да не напада сѣдилищата.

Тихчевъ: Наистина доста търпение трѣба, за да чуемъ всички тия праздни думи, които има добрината, или по добрѣ да кажа лешевината, г. Ненко Храновъ да ни каже тукъ. Тия думи сѣ основани просто на нѣкакви си капризи и на лични страсти. Наистина г. Ненко Храновъ не може да намѣри удовлетворителенъ отговоръ отъ г. Министра, но може да го намѣри въ законитѣ по сѣдебната частъ. И ако да бѣше той изучилъ тѣзи за-

кони, той не нѣбилъ да направѣ такова запитване.

Тодоровъ: Дѣйствително думата „хаосъ“ е довольно обидна и тежка, но защото се каза отъ едно лице, което по малко знае отъ тѣзи работи, за това азъ ще помоля г. Министра на Правосѣдието да се не обижда, защото азъ зная, че има редъ въ нашитѣ сѣдилища; по нѣкоя високопоставена личностъ се изрази по остро за нашитѣ сѣдилища отъ колкото значи думата „хаосъ“, когато се говореше за сѣлистрепскитѣ сѣдъ. (Гласове: на предмѣта). Ние помнимъ какъ г. Каравеловъ каза, когато се запитваше, защо сѣ се мѣсѣли Министритѣ въ сѣдебнитѣ работи, че понеже сме нѣмали достойни сѣдии както въ Англия. И като сме имали предъ видъ благо на народа, за това сме се бъркали въ сѣдилищата. Отъ тия думи на г. Каравелова, чухме по напредъ, че хаосъ сѣществува. Азъ имамъ нѣлно довѣрие въ г. Министра на Правосѣдието, но все-таки, тия работи не можѣтъ да се осѣвършенствуватъ на единъ нѣтъ. За това да се не обижда г. Министръ. Относително г. Грънчарова нищо не знамъ. Само ще припомнимъ, че четохъ въ „Българскитѣ Гласъ“ нѣкои статии, които твърдѣ не лепо говорятъ за него, статии, които много го докачаха, като председателъ на сѣда. Азъ не зная да ли е истина това; и ако е истина това, което се е писало въ „Българскитѣ Гласъ“, то е позоръ за страната. Ако ли е лъжа, тогава трѣба да се накаже редакторътъ, защото напада невинни хора.

М-ръ Каравеловъ: Азъ искамъ да отговоря на Г-на Тодорова, именно за това, що съмъ говорилъ въ послѣдниятъ день. Днесъ се четохъ протоколитѣ и бѣше явно, що съмъ говорилъ. Въпросътъ е за това, че насъ ни обвиняватъ, че ние сме се бъркали именно въ дѣлата на касацията. Но имамъ да кажа, че ние не сме се бъркали въ дѣлата на касацията, но тя се е бъркала въ нашитѣ дѣла, когато не е имала право. Вие знаете, г-да, какъ се пишѣтъ закони. Нар. Събрание трѣба да приеме нѣщо и ако Княза го утвърди, тогава става законъ. Има чл. 47 отъ Конституцията, който дава на Министерството право да издава извѣстни постановления и да взема извѣстни мѣрки, които най на първото Събрание трѣба да представи на одобрение. Лошо ли е направило Министерството, като е издало предписаніе за мѣрките. И това бѣше една работа, която нѣма право да рѣшава касацията, но Нар. Събрание. (Чете 49 чл. отъ Конституцията): „Само Нар. Събрание има право да рѣшава упазени ли сѣ всичкитѣ показани въ тая Конституция условия, при издаванетоъ на нѣкой законъ.“ Значи касацията нѣмаше право да се бърка въ нашитѣ рѣшения. Ако нѣкой каже, че въ нѣкоя страна било така, то имамъ да кажа, че тѣ не сѣ учили учебници за да можѣтъ

да говорятъ. Никъждъ въ Европа нѣма това. Сждътъ не се бърка и ако Министерскитъ Съвѣтъ направи наредби, сждътъ ги изпълнява. Само въ Америка и Англия сждътъ може да откаже да прилага закони отъ Министерскитъ Съвѣтъ, даже и закони отъ парламента. Въ Англия върховния авторитетъ е парламента, който се състои отъ двѣ камари, и Кралицата. Въ нѣкои случаи става така, че нѣкой законъ приетъ отъ камарата не се изпълнява отъ сждилищата, защото сждътъ се поддържа отъ общественото мнѣние. Английскитъ сждилища въ продължение на 600 години сж вярвали свободата на Англия и сж си запазили независимостта въ кръгътъ на законътъ. Колкото за Америка и тамъ сждилищата до нѣкоя степенъ не прилагатъ закони издадени отъ законодателната властъ, но пакъ се основаватъ на практиката, защото ясно говори американската конституция, че конгресътъ, който се състои отъ нижната камера отъ сената и президента, ако нѣщо постанови, трѣба да бжде изпълнено. Значи, че на основание на практиката и на това уважение, което народа има къмъ сждиитъ, тѣ могатъ да си позволяватъ да не изпълняватъ нѣкои рѣшения. Нѣка нашитъ сждии спечалятъ такова уважение, тогава може и ние не ще да ги притесняваме. Но ние като се ползваме съ довѣрието на Негово Височество Князя и съ довѣрието на Нар. Събрание, ще да вярдимъ всѣкога благото на народа и интереса на държавата и ще ги защитаваме противъ всѣка тицета. Това го повтарямъ: сждътъ се бърка въ нашитъ работи, а не ние въ неговитъ.

Стамболовъ: Менѣ ми се струва, че въпроса се заплита. Къмъ подигнатия въпросъ на г-на Ненка Хранова се присѣдини и другъ и азъ не можъ да си обясня, кѣдъ ще отидемъ тѣй. Тука става запитване отъ едно лице къмъ г. Министра на Правосъднето. Слѣдъ това най умѣтно е да се пита Н. Събрание по възбудената интерпелация отъ г. Н. Хранова, да ли има тя такава важностъ да се разисква тука, защото ако всинца трѣгнемъ по пъхтъ на г. Ненка Хранова, камарата ще се напълни съ такива въпроси, които се отнасятъ къмъ частни работи. Такива запитвания, които направи г-нъ Н. Храновъ, азъ можъ да ги направя 500 и кога ще ни остане време да работимъ онѣзи работи, за които сме повикани. За интерпелациитъ трѣба да се направи нѣкакъвъ редъ. Въ всѣко време хората искатъ да интерпелиратъ, но да ли сж тѣзи въпроси отъ такава важностъ да ги слушаме и да губимъ 5 или 6 часа време отъ какъ отговори вече г. Министръ. Азъ предлагамъ да направимъ така: щомъ единъ запитанъ и Министрътъ отговори, да се пита Нар. Събрание желяе ли да разисква въпроса, ако интерпелатора не е задоволенъ отъ отговора на Министра и

ако намѣри Нар. Събрание, че възбудения въпросъ е отъ такава важностъ тогава може да се разисква.— Слѣдователно редътъ е такъвъ. Интерпелаторътъ пита, Министрътъ отговаря; слѣдъ него трѣба да се пита интерпелатора, да ли се задоволява съ отговора. Ако се не задоволява, тогава се пита Нар. Събрание желяе ли да разисква този въпросъ или не? Ако не желяе, работата се свършва. Ако не приемемъ този редъ, то никога нѣма да свършимъ.

Лазаръ Дуковъ: Азъ нѣмамъ никаква интерпелация, а само ще отговоря на г-на Тихчева, който каза, защо г. Ненко Храновъ не е отишълъ въ сждилището, ако е ималъ да се оплаква? Но г. Н. Храновъ казва, че е ходилъ, а не му се е дало удовлетворение. И ние сме били въ сждилища. И когато сме се оплаквали отъ нѣкого, тогава ония, които сж сждали или членове изпълнители, апелираха на по висока инстанция; но нашето желяние не се вземаше никакъ въ внимание. Въ миналото Събрание се чете едно прошение съ 2—300 подписа, което може да е още въ архивитъ на Н. Събрание и за доказателство може да се прочете. Ако единъ депутатъ се оплаче, то той се оплаква отъ името на народа и трѣба да се вземе въ внимание неговото оплакване. Както е помолилъ г-нъ Тихчевъ г-на Н. Хранова да си вземе думитъ назадъ, тѣй ще помоля и азъ г-на Тихчева да си вземе думитъ назадъ, (Гласове: исчерпано е.)

Ненко Храновъ: Азъ съжелявамъ г-на Грънчарова, че не можа никакъ да се оправдае, ами каза да си взема думитъ назадъ и че всичко било праздно. Но увѣрявамъ поч. Н. Събрание и увѣрявамъ ви, г-да, че за всичко, което съмъ казалъ има фактове, а Нар. Събрание нека се произнесе има ли важностъ или не. А г-нъ Стамболовъ гдѣто каза, че може да направи 500 или 1000 такива запитвания, азъ му се радвамъ; но азъ правя запитване колкото можъ, само додавамъ, че всикитъ си думи можъ да подкрѣпя съ фактове. Ако желяе Нар. Събрание нека назначи една комиссия да изслѣдва това.

Стамболовъ: Както се види г-нъ Ненко Храновъ има доста понятие отъ сждебно производство и отъ материални закони, по негова милостъ ако иска да стане адвокатъ на дѣлата си същѣлото Н. Събрание и чрезъ насъ да прекарва своитъ лични намѣрения и да бламирва единъ депутатъ, това не е твърдѣ похвална работа, защото при сегашното положение на сждилищата, които иматъ работа съ тѣхъ, виждатъ, че дѣйствително, като състоятъ отъ хора, които нѣматъ добро понятие отъ закони и отъ високо образование. рѣшаватъ нѣкой пъхтъ тѣй или иначе по неразбиране; но има апелация и касация, на които чловѣкъ може да се обърне. Ако

г. Н. Храновъ и съ рѣшението на Кассацията не е задоволенъ, тогава нека сѣдне самъ на Кассационний Сѣдъ, а тука не можеме да обръщаме внимание на такива дребни работи. Азъ имахъ много работи въ сѣдилищата и много пжти виждахъ, че съмъ онеправданъ, но пакъ всѣкога съмъ пазилъ законъ редъ. За това като виждамъ, че къмъ въпроса, който подигна г-нъ Н. Храновъ, се присѣдини вторий отъ г-на Тодорова, а послѣ 3-й отъ г-на Лазара Дукова, то азъ не знамъ, какъвъ ще бѣде на това края и какъ ще дойдемъ до нѣкакво заключение. За това ако има $\frac{1}{4}$ часть отъ депутатитѣ да ме подкрѣпятъ, азъ ще направя своето предложение. (Гласове: има.) Когато единъ депутатъ запитва Министра, то слѣдъ отговора на Министра, ако той не е удовлетворенъ, да рѣши Събранието да ли ще разисква по натамъкъ върху него или не. (Гласове: добръ.)

Предсѣдатель: Азъ имамъ да напомня, че въ предишното засѣдание, когато стана дума какъ да се води разискване за интерпелациятъ, азъ отпразвихъ въпросъ къмъ Н. Събрание, трѣба ли да се ограничи дебатирането само между интерпелатора и Министра; а Н. Събрание се произнесе, че могатъ да говорятъ всички и така си остана. Ако Н. Събрание приема този въпросъ и да рѣшава на ново, както г-нъ Стамболовъ предлага, то може (Гласове: желае.)

Пановъ: До колкото помня такъвъ въпросъ не се е подигналъ въ предишното засѣдание. Бѣше само въпросъ да ли интерпелатора да говори непосредствено слѣдъ като министрътъ обяви и да не се дава дума на други да говорятъ. И Събранието рѣши, че всички могатъ да дебатира. Сега въпроса стои иначе, прави се едно предложение за редътъ при интерпелациятъ и трѣба да се поддржи отъ $\frac{1}{4}$ часть отъ депутатитѣ, защото това е ново предложение, което се касае до една часть отъ правилника. И ако има $\frac{1}{4}$ часть отъ депутатитѣ, които го поддржатъ, то мисля, че не би било лошо, да се тури въ правилника такова едно постановление.

Лазаръ Дуковъ: Ние рѣшихме, че ще практикуваме така и че всѣкий свободно да може да говори, а съ предложението на г-на Стамболова ввежда се новъ законъ, който изключаваше свободата на говорѣтъ. Истина, че тука трѣба $\frac{1}{4}$ часть на представителитѣ да го поддржатъ, но понеже по напредъ сме рѣшили въ друго отношение и това сега си нѣма мѣстото, за това предлагамъ да си каваме работата.

Стамболовъ: Азъ като се обрнахъ къмъ Събранието, увѣренъ бѣхъ, че ще има $\frac{1}{4}$ часть между представителитѣ, които да поддржатъ моето предложение, защото само това дѣло, което става днесъ тука, трѣба да ни убѣди, че по този пжтъ

да вървимъ не можемъ. Никои постановления не ни задѣлжаватъ, че ние ако рѣшихме вчера едно нѣщо, днесъ да го държимъ, щомъ видимъ, че самото рѣшение за работитѣ не е удобно. Отъ единъ малкъ въпросъ възбуденъ между двѣ личности ставатъ такива въпроси, съ които се губи два сахата време да ги разискваме. Всѣкий има право да запитва Министра, но какъ ставатъ запитвания и какъ да се отговори, това нѣщо го нѣма опредѣлено въ правилника. Като взеха да ставатъ по често интерпелации, видѣхме се въ недоумѣние: когато интерпелаторътъ запитва и Министрътъ отговаря, трѣба ли да се продължаватъ дебатитѣ, или не. Моето предложение иде тамъ, щото щомъ интерпелаторътъ запитва и Министрътъ отговаря и ако каже интерпелаторътъ не съмъ задоволенъ, тогава Събранието да рѣши трѣба ли да се продължава дебатата и да взиматъ участие всички депутати или не трѣба. Това е моето предложение, ако има да го поддржи $\frac{1}{4}$ часть отъ депутатитѣ.

Предсѣдатель: Поддржа ли Нар. Събрание предложението на г. Стамболова? Който го поддржа да си дигне ржката. (има $\frac{1}{4}$ часть.)

Лазаръ Дуковъ: Тоя сжщия въпросъ бѣше подигнатъ отъ г. Бурмова преди нѣколко дена, за да не може единъ депутатъ да хортува два пжти и самъ г. Стамболовъ каза, че на основание на Конституцията ние не можемъ да оградимъ депутатитѣ. Ако вземемъ сега друго рѣшение, тогава ще бѣдемъ непослѣдователни. Заради туй чудно ми бѣше какъ давате на гласоподаване. Тогава азъ утрѣ ще направя едно предложение противно на това и мисля, ще получи $\frac{1}{4}$ гласове и така ще си върви работата въ постоянностъ, защото едно нѣщо, което сме рѣшили единъ пжтъ, не трѣба да го измѣняваме пакъ.

Славейновъ: Наистина и азъ съмъ съгласенъ, че онова, което сме рѣшили веднажъ, да се не прѣнава, но трѣба да глѣдаме и това да ли наистина ако прѣрѣнаваме не се докача ни единъ принципъ, защото ако да се докача, азъ тоже щѣхъ да протестирамъ, но тука не се отнема правото да интерпелираме, това трѣба да го забѣлжимъ добръ и онова вчерашно рѣшение непротиворѣчение на това предложение; защото това всинца знаахме, че Нар. Събрание трѣба да вземе всѣка интерпелация близко до сърдце, защото каквато и да бѣде тя, все ще има въ нея нѣщо за освѣтление на работитѣ. Заради туй ако бѣхме искали да въспремъ интерпелациятъ, азъ не би се съгласилъ. Тука се предлага само да можемъ да спечалимъ време, защото между много д. стойни и добри интерпелации, които могатъ да станатъ, ставатъ и такива, при които е доволно да стане измѣнение между интерпелаторътъ и Министрътъ и съ това да се свърши. Ако ние се намѣсваме

всичка да участваме при разглеждане на интерпелацията, тогава самата интерпелация не е интерпелация, а дохожда нѣщо на разискване, и твърдѣ лесно можемъ да се пустнемъ да говоримъ цѣло едно заседание догдѣто да се свърши. За това когато не се докача интерпелацията, което е допустнато отъ Конституцията, можемъ да приемемъ предложението на г. Стамболова, защото така ще се избавимъ отъ празно губение време.

Д-ръ Молловъ: Искамъ да кажа, че предложението на г. Стамболова, не ограничава единъ чловѣкъ да говори единъ пѣтъ, той може да говори и 1000 пѣти. Наопаки се въвежда само единъ редъ на разяснение на интерпелацията, а така нѣма никакъвъ редъ. Може да направи нѣкой запитване и Министерътъ да му отговори. Той ако е удовлетворенъ отъ отговора, да каже, за да не губимъ време на празно.

Стамболовъ: Понеже стана късно азъ ще представя предложението си за идущето заседание на дневний редъ; а сега защото станаха много разисквания, то моля г. председателя да пита да ли трѣба да се продължава разискването върху интерпелацията на г. Н. Хранова или не трѣба.

Предсѣд. Съгласно ли е Нар. Събрание да се отложи разискването върху предложението на г. Стамболова за слѣдующето заседание? (Съгласно). Постѣ желае ли да се говори още върху интерпелацията на г. Н. Хранова? (Само двама желаятъ).

Тодоровъ: Въ идущето заседание азъ ще запитамъ г. Министъра на Финансите за наричването на българскитѣ монети; защото виждамъ, че нѣма дребни пари въ чаршията, а хазната губи много отъ тоя недостатѣкъ.

Предсѣд. Тогава на дневний редъ въ идущето заседание ще бѣде четение на послѣдната редакция отъ приетия законъ за санитарното управление.

Дюкмеджиевъ: Азъ ще говоря за Самоковскитѣ окр. съвѣтъ, който е хванатъ въ злоупотрѣбление. Заради туй азъ отъ моя страна ще покажа всичкитѣ

фактове прилични да се докажатъ и върху туй желая да отговори г. Министеръ.

М-ръ Каравеловъ: Окр. съвѣти до мене не се отнасятъ, съ тѣхъ има работа Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла. Колкото за документитѣ, ако ги има г. Дюкмеджиевъ, че тия хора сѣ хванати въ кражба, може да ги даде на сѣдъ и азъ ще помогна; но мисля, че Нар. Събрание не е сѣдия. Колкото за запитването на г. Тодорова, имамъ честъ да отговоря, именно, че мѣднитѣ монети . . .

Предсѣд. (Го прекъсва). Това е на дневний редъ за идущето заседание. Слѣдователно ще имаме четението на закона за санитарното управление, послѣ интерпелацията на г. Тодорова и на г. Дюкмеджиева, а слѣдъ това ще се разглежда предложението на г. Стамболова, какъ да ставатъ интерпелацията.

Священ. Радевъ: Азъ ще помоля бюрото да се распореди, щото да се четатъ и прошенията, защото ги има много натрупани и просителитѣ чакатъ резултата имъ. Нека се четатъ въ опредѣленъ день на заседанията или въ другъ единъ день да се събереме особно за тѣхъ.

Стамболовъ: Много хубаво ще бѣде, ако опредѣлимъ единъ день въ недѣлята да разглеждаме прошения, именно азъ предлагамъ въ събота да се разглеждатъ само прошения. (Гласове: съгласни). Защото трѣба да пазимъ уважението на народа къмъ нашето Събрание и не можемъ тѣй да поминемъ прошенията му не разглеждани.

Райчо Поповъ: Азъ имамъ да запитвамъ върху сѣдилицата, но си запазвамъ правото за идущето заседание.

Предсѣд. Приема ли Нар. Събрание предложението на г. Стамболова да става заседание въ събота за разглеждане на прошенията. (Приема се). Тогава става нужда да се избѣржтъ още секретари а това може да бѣде на редъ въ слѣдующето заседание.

Засѣданието се закрива.

(Конецъ въ 6 часа 20 минути.)

Предсѣдатель: { **П. Р. Славейковъ.**

Подпредсѣдатели: { **Н. Суннаровъ.**
С. Стамболовъ.

Секретари: { **Ив. Даневъ.**
Хр. Баларевъ.
В. П. Золотовъ.
К. Коевъ.

Управитель на стенографическото бюро А. Безеншекъ.